

Regeringens proposition 2009/10:188

Nationell sfi-bonus

Prop.
2009/10:188

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 25 mars 2010

Maud Olofsson

Nyamko Sabuni
(Integrations- och jämställdhetsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare (sfi-bonus) och en ändring i inkomstskattelagen (1999:1229). Förslagen syftar till att få fler nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska och därmed förbättra sina möjligheter att få ett arbete.

Den nya lagen föreslås innehålla regler om rätten till sfi-bonus, kommunernas ansvar för att besluta om och betala ut sfi-bonus samt regler om överklagande.

Det föreslås vidare att sfi-bonusen ska vara skattefri och inte beaktas vid beräkningen av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453), introduktionsersättning enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar eller ersättningar med stöd av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Den nya lagen och ändringen i inkomstskattelagen föreslås träda i kraft den 1 september 2010.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare	5
2.2	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	7
2.3	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	8
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare	9
3	Ärendet och dess beredning.....	11
4	En prestationsbaserad stimulansersättning – sfi-bonus – för att nyanlända invandrare snabbare ska lära sig svenska	11
4.1	Sfi-bonus – en insats för snabbare arbetsmarknadsetablering av nyanlända.....	11
4.2	Bestämmelser om svenskundervisning för invandrare	13
4.2.1	Lag, förordning och kursplan	13
4.2.2	Kommuner, anordnare, tillsynsmyndighet och finansiering.....	14
4.2.3	Studieresultat för deltagare i svenskundervisning för invandrare (sfi).....	15
4.2.4	Studieavbrott	17
4.2.5	Obligatoriska nationella prov	17
4.3	En ny lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare	18
4.4	Målgrupper för sfi-bonus	21
4.5	Villkor för sfi-bonus.....	22
4.6	Bonus – nivå och konstruktion.....	27
4.7	En skattefri bonus som inte påverkar vissa andra bidrag	28
4.8	Kommunernas administration	31
4.9	Felaktiga utbetalningar.....	35
4.10	Några sekretessfrågor.....	39
4.11	Skolverkets administration.....	42
5	Personuppgifter i ärenden om sfi-bonus	43
6	Överklagande.....	47
7	Ikraftträdande.....	48
8	Konsekvenser.....	49
8.1	Förväntade effekter av sfi-bonus.....	49
8.2	Kostnader och finansiering	51
9	Författningskommentar.....	53

9.1	Förslaget till lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare.....	53
9.2	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	58
9.3	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	59
9.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare.....	60
Bilaga 1	Sammanfattning av departementspromemorian Sfi- bonus – stimulans för nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska (Ds 2008:19).....	62
Bilaga 2	Departementspromemorians författningsförslag.....	63
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser.....	67
Bilaga 4	Lagrådsremissens författningsförslag	68
Bilaga 5	Lagrådets yttrande.....	72
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 mars 2010	74
	Rättsdatablad.....	75

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2009/10:188

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare,
2. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
3. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
4. lag om ändring i lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare

Härigenom föreskrivs följande.

Målgrupp

1 § Prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare (sfi-bonus) lämnas till en nyanländ invandrare som

1. har fyllt 18 men inte 65 år,
2. har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 2, 3, 3 a, 4 eller 6 §, 12 kap. 18 §, 21 kap. eller 22 kap. utlänningslagen (2005:716), och
3. uppfyller villkoren enligt 2 och 3 §§.

Med svenskundervisning för invandrare avses i denna lag även en motsvarande utbildning enligt 13 kap. skollagen (1985:1100).

Villkor m.m.

2 § Sfi-bonus lämnas till en nyanländ som inom den tidsperiod som anges i 3 § har deltagit i svenskundervisning för invandrare och uppnått minst betyget Godkänt enligt något av följande alternativ:

- kurs B på studieväg 1,
- kurs C på studieväg 2, eller
- kurs D på studieväg 3.

3 § För att sfi-bonus ska lämnas måste minst betyget Godkänt ha uppnåtts inom tolv månader från det att utbildningen startade, dock senast inom femton månader från den dag då den nyanlände första gången folkbokfördes i en kommun.

4 § Sfi-bonus lämnas med

1. en halv bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs B på studieväg 1,
2. två tredjedels bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs C på studieväg 2, och
3. en hel bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs D på studieväg 3.

Sfi-bonus lämnas med högst en hel bonus. För en nyanländ som får sfi-bonus enligt första stycket ska redan utbetald sfi-bonus räknas av.

5 § Utbetald sfi-bonus ska inte beaktas vid tillämpning av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

6 § Kommunen ska informera de nyanlända som omfattas av lagen om förutsättningar och villkor för att få sfi-bonus.

Ansökan och beslut

7 § Ansökan om sfi-bonus görs skriftligen av den nyanlände hos den kommun där han eller hon är folkbokförd. Ansökan ska ha kommit in till kommunen inom tre månader från den dag då den nyanlände uppnådde minst betyget Godkänt enligt något av alternativen i 2 §.

8 § Kommunen beslutar om och betalar ut sfi-bonus.

Återbetalningsskyldighet och återkrav

9 § Mottagaren av sfi-bonus är återbetalningsskyldig om bonusen betalats ut på felaktig grund eller med för högt belopp.

Om ett fel som avses i första stycket inte har orsakats av mottagaren, är denne återbetalningsskyldig endast om han eller hon insett eller skäligen borde ha insett felet.

10 § Om mottagaren av sfi-bonus är återbetalningsskyldig enligt 9 §, ska kommunen återkräva beloppet.

Om det finns synnerliga skäl, får återkravet helt eller delvis efterges.

Uppgiftsskyldighet

11 § Kommunen ska lämna uppgifter om de nyanlända som har ansökt om sfi-bonus till berörda myndigheter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om kommunens uppgiftsskyldighet.

Överklagande

12 § Beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Bemyndigande

13 § Regeringen får meddela föreskrifter om sfi-bonusens storlek.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2010 och tillämpas på nyanlända som första gången folkbokfördes i en kommun den 1 juli 2010 eller senare.

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 34 § samt rubriken närmast före 11 kap. 34 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

Studiestöd

Studiestöd m.m.

34 §

Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. utbildningsbidrag för doktorander, och
2. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för

- kortare studier om funktionshinder,
- kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och
- studier inom vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, eller

2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

*Ersättning enligt lagen
(2010:000) om prestationsbaserad
stimulansersättning inom
svenskundervisning för invandrare
ska inte tas upp.*

Denna lag träder i kraft den 1 september 2010 och tillämpas första gången vid 2011 års taxering.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

Häriigenom föreskrivs att 11 kap. 34 § inkomstskattelagen (1999:1229)² ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 2.2 *Föreslagen lydelse*

11 kap.
34 §³

Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. utbildningsbidrag för doktorander, och
2. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för
 - kortare studier om funktionshinder,
 - kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och
 - studier inom vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, eller
2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

Ersättning enligt lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom <i>svenskundervisning</i> för invandrare ska inte tas upp.	Ersättning enligt lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom <i>utbildning i svenska</i> för invandrare ska inte tas upp.
--	--

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2012.

² Lagen omtryckt 2008:803.

³ **Anmärkning:** En ändring i 11 kap. 34 § har också föreslagits i prop. 2009/10:165.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare Prop. 2009/10:188

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare samt 1, 2, 4 och 5 §§ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt lagförslag 2.1

Föreslagen lydelse

Lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare

Lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare

1 §

Prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare (sfi-bonus) lämnas till en nyanländ invandrare som

Prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare (sfi-bonus) lämnas till en nyanländ invandrare som

1. har fyllt 18 men inte 65 år,
2. har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 2, 3, 3 a, 4 eller 6 §, 12 kap. 18 §, 21 kap. eller 22 kap. utlänningslagen (2005:716), och
3. uppfyller villkoren enligt 2 och 3 §§.

Med svenskundervisning för invandrare avses i denna lag även en motsvarande utbildning enligt 13 kap. skollagen (1985:1100).

Med utbildning i svenska för invandrare avses i denna lag även en motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen (2010:000).

2 §

Sfi-bonus lämnas till en nyanländ som inom den tidsperiod som anges i 3 § har deltagit i svenskundervisning för invandrare och uppnått minst betyget Godkänt enligt något av följande alternativ:

Sfi-bonus lämnas till en nyanländ som inom den tidsperiod som anges i 3 § har deltagit i utbildning i svenska för invandrare och uppnått minst betyget Godkänt enligt något av följande alternativ:

- kurs B på studieväg 1,
- kurs C på studieväg 2, eller
- kurs D på studieväg 3.

4 §

Sfi-bonus lämnas med

1. en halv bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs B på studieväg 1,
2. två tredjedels bonus för den som har uppnått minst betyget

1. en halv bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i utbildning i svenska för invandrare på kurs B på studieväg 1,
2. två tredjedels bonus för den som har uppnått minst betyget

Godkänt i *svenskundervisning* för invandrare på kurs C på studieväg 2, och

3. en hel bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i *svenskundervisning* för invandrare på kurs D på studieväg 3.

Sfi-bonus lämnas med högst en hel bonus. För en nyanländ som får sfi-bonus enligt första stycket ska redan utbetald sfi-bonus räknas av.

Godkänt i *utbildning i svenska* för invandrare på kurs C på studieväg 2, och

3. en hel bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i *utbildning i svenska* för invandrare på kurs D på studieväg 3.

5 §

Utbetald sfi-bonus ska inte beaktas vid tillämpning av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller *lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.*

Utbetald sfi-bonus ska inte beaktas vid tillämpning av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller *lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 december 2010 i fråga om 5 § och i övrigt den 1 juli 2012.

2. För ersättning enligt *lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar* gäller 5 § i sin äldre lydelse.

I 2007 års ekonomiska vårproposition (prop. 2006/07:100) aviserade regeringen att den skulle undersöka möjligheterna att införa en stimulansersättning för nyanlända invandrare som når godkänd sfi-betygsnivå eller finner ett arbete inom viss tid efter att de har fått uppehållstillstånd.

Med anledning av detta har inom Regeringskansliet (Integrations- och jämställdhetsdepartementet) promemorian Sfi-bonus – stimulans för nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska (Ds 2008:19) utarbetats. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 1* och promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En remissammanställning finns tillgänglig hos Integrations- och jämställdhetsdepartementet (dnr IJ2008/656/IU).

En försöksverksamhet med sfi-bonus pågår sedan den 1 oktober 2009 i femton kommuner (se vidare avsnitt 4.1). I denna proposition föreslås en sfi-bonus som ska gälla för samtliga kommuner i landet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 25 februari 2010 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Regeringen har följt Lagrådets synpunkter. Dessa behandlas i avsnitt 4.9 och i författningskommentaren. I propositionen har också några redaktionella ändringar gjorts. Även lagens ikraftträdande har ändrats, från den 1 juli 2010 som föreslogs i lagrådsremissen till den 1 september 2010. Lagen ska dock tillämpas på vissa nyanlända invandrare som första gången folkbokfördes i en kommun den 1 juli 2010 eller senare. Slutligen har några redaktionella lagändringar föreslagits med anledning av propositionen Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/10:165). Dessa förslag har inte granskats av Lagrådet.

4 En prestationsbaserad stimulansersättning – sfi-bonus – för att nyanlända invandrare snabbare ska lära sig svenska

4.1 Sfi-bonus – en insats för snabbare arbetsmarknadsetablering av nyanlända

Många nyanlända invandrare har svårt att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden. Det gäller även dem som har utbildning inom områden där det finns efterfrågan på arbetskraft. Bristande kunskaper i svenska, svårigheter att överföra och värdera kompetens, sämre tillgång till

informella nätverk och diskriminering är några förklaringar till invandrades svårigheter att få ett arbete.

För att kunna etablera sig i Sverige behövs ett fungerande språk. Språkundervisning är en viktig del av introduktionen för nyanlända. För alltför många nyanlända invandrare fördröjs inträdet på arbetsmarknaden på grund av att deras studier i svenska tar för lång tid eller avbryts i förtid. Det behövs insatser av olika slag för att nyanlända invandrare så snart som möjligt ska lära sig svenska och komma in på arbetsmarknaden. Incitamenten kan behöva stärkas på flera nivåer; för den enskilde att snabbt lära sig svenska och finna ett arbete, för arbetsgivarna att anställa och för kommuner och andra aktörer att bedriva svenskundervisning och annan introduktionsverksamhet effektivt. Flera reformer med detta syfte har genomförts under de senaste åren.

Lärarna betyder mycket för att elever ska uppnå goda utbildningsresultat. År 2007 tog regeringen initiativ till det s.k. lärarlyftet, en stor satsning på kvalificerad lärarfortbildning där även lärarna i svenskundervisning för invandrare (sfi) har möjlighet att fortbilda sig. Lärarlyftet har utvecklats positivt över tid och de uppföljningar som genomförts visar att lärarlyftet bidrar till lärarnas kunskapsutveckling och förbättrar undervisningen. Satsningen ska enligt planen fortsätta under 2010 och 2011. I 2007 års ekonomiska vårproposition (prop. 2006/07:100) aviserades särskilt satsningen på ökad kompetens för sfi-lärare på 51 miljoner kronor under tre år. Inklusivt tidigare avsatta medel uppgår satsningen till totalt 61 miljoner kronor för perioden 2008–2010. Statens skolverk har fått i uppdrag att uppdra åt lärosäten att anordna kurser för lärare i svenska som andraspråk.

Den 1 oktober 2009 trädde lagen (2009:657) om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare i kraft (prop. 2008/09:156, bet. 2008/09:AU8, rskr. 2008/09:255). Lagen syftar till att pröva i vilken utsträckning ekonomiska incitament för deltagare i sfi kan bidra till att de snabbare lär sig svenska och därmed förbättrar sina möjligheter att få ett arbete. Enligt lagen får försöksverksamhet med stimulansersättning – sfi-bonus – bedrivas i högst femton kommuner. Målgruppen är vissa invandrare som beviljas uppehållstillstånd under tiden den 1 juli 2009 – den 30 juni 2010. Regeringen har genom förordningen (2009:728) om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare valt ut tretton kommuner i vilka försöksverksamhet får bedrivas. Genom försöket blir det möjligt att utvärdera bonusens effekter på genomströmning och resultat i sfi. Försöket med sfi-bonus möjliggör också andra framtida utvärderingar av effekterna av deltagande i sfi för nyanlända invandrades arbetsmarknadsetablering. Regeringen har gett Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) i uppdrag att utvärdera försöksverksamheten med sfi-bonus (dnr IJ2009/960/IU).

Den 1 december 2010 träder lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare i kraft i sin helhet (prop. 2009/10:60, bet. 2009/10:AU7, rskr. 2009/10:208). Lagen syftar till att underlätta och påskynda etableringen i arbets- och samhällslivet för de nyanlända som omfattas av lagen.

Den 3 december 2009 fattade regeringen beslut om en utredning om tidsbegränsning i sfi (U 2009:09). Utredaren ska bl.a. föreslå hur en tidsbegränsning av sfi ska utformas och när det ska vara motiverat att göra avsteg från tidsbegränsningen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2010.

I denna proposition lämnas förslag till en lag om en stimulansersättning, sfi-bonus, som ska gälla för landets samtliga kommuner och träda i kraft den 1 september 2010 (se avsnitt 7).

4.2 Bestämmelser om svenskundervisning för invandrare

4.2.1 Lag, förordning och kursplan

Svenskundervisning för invandrare (sfi) är en egen skolform som ingår i det offentliga skolväsendet för vuxna. Sfi styrs liksom andra offentliga utbildningar av lag och förordningar inklusive kursplan. Utbildningen regleras i 13 kap. skollagen (1985:1100) och i förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare. Enligt skollagen syftar sfi till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket samt läs- och skrivinläring i de fall detta behövs. Den som har fyllt 16 år, är bosatt i kommunen och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge har rätt att delta i sfi. Undantagna är personer med tillräckligt goda kunskaper i danska eller norska. Deltagandet i sfi är avgiftsfritt.

Varje kommun är enligt skollagen skyldig att se till att sfi erbjuds den som har rätt till sfi. Utbildningen ska finnas att tillgå så snart som möjligt och senast kunna påbörjas inom tre månader efter det att rätt till sfi inträtt om det inte finns särskilda skäl mot detta. Den 1 december 2010 träder en ändring i skollagen i kraft som innebär att varje kommun aktivt ska verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja undervisningen inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till en sfi-kurs hos kommunen (prop. 2009/10:60). Rätten till sfi kvarstår, oavsett hur länge individen har bott i Sverige, så länge han eller hon saknar grundläggande kunskaper i svenska. Individens språknivå står därmed i fokus för regleringen. De som har varit länge i Sverige har med andra ord samma rätt att delta i sfi som de som är nyanlända, förutsatt att de saknar grundläggande kunskaper i svenska. Den som har påbörjat en kurs i sfi har rätt att fullfölja kursen. Vidare har den studerande rätt att återkomma i studier som frivilligt avbrutits, om det finns särskilda skäl som talar för detta.

Undervisningen ska upphöra för elever som saknar förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen eller annars inte gör tillfredsställande framsteg. Även i dessa fall har eleven rätt att återkomma i undervisningen om det finns särskilda skäl.

I propositionen Svenskundervisning för invandrare i folkhögskola (prop. 2009/10:68) föreslår regeringen att den som har rätt att delta i en kommuns sfi i stället ska kunna delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar sfi. Rätten ska gälla om folkhögskolan enligt sådana

föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 8 § skollagen har getts rätt att sätta betyg, anordna provning samt utfärda betyg och intyg, s.k. betygsrätt, och folkhögskolan har förklarat sig ha för avsikt att ta emot den sökande till sin utbildning som motsvarar sfi. Den som vill delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar sfi ska anmäla detta till sin hemkommun. Folkhögskolan blir huvudman för sfi i förhållande till eleven när kommunens styrelse för sfi har förklarat eleven behörig att delta i sfi i folkhögskolan. Det som anges i 13 kap. skollagen ska, om inte annat sägs, gälla också för en folkhögskolas sfi som en person har förklarats behörig att delta i. Förslagen innebär vissa ändringar i skollagen vilka föreslås träda i kraft den 28 juni 2010.

Regeringen har i propositionen Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/10:165) föreslagit att utbildningsformen svenskundervisning för invandrare ska byta namn till utbildning i svenska för invandrare. Den nya lagen föreslås i denna del börja tillämpas den 1 juli 2012.

4.2.2 Kommuner, anordnare, tillsynsmyndighet och finansiering

Kommuner och anordnare

Kommunerna är sedan 1986 huvudmän för svenskundervisning för invandrare (sfi). Kommunen ansvarar för att sfi erbjuds alla invånare i kommunen som är berättigade till detta. I huvudmannskapet ligger ansvar för dimensionering och myndighetsutövning (mottagning och betygssättning). Kommunen anordnar själv sfi eller samverkar med andra kommuner eller landsting eller samverkar inom ramen för kommunalförbund. Alternativt kan den lägga ut utbildningen på entreprenad. Även i de fall kommunen väljer att lägga ut sin sfi på entreprenad gäller att den ansvarar för att bestämmelserna om sfi följs samt för kvalitetsuppföljning och redovisning.

Regeringen har i propositionen Svenskundervisning för invandrare i folkhögskola (prop. 2009/10:68) föreslagit att en folkhögskola ska kunna vara huvudman för utbildning som motsvarar sfi.

I skollagen (1985:1100) finns även bestämmelser som innebär att kommunen i samarbete med Arbetsförmedlingen ska verka för att undervisningen kan kombineras med bl.a. arbetslivsorientering. Sfi ska också kunna kombineras med förvärvsarbete.

Tillsynsmyndighet

Statens skolverk har ansvar för uppföljning och utvärdering av sfi. Skolverket utarbetar även betygskriterier, men kursplanen beslutas av regeringen. Statens skolinspektion ansvarar för tillsyn över och kvalitetsgranskning av utbildningen.

I samband med kommunaliseringen av skolan i början av 1990-talet överfördes medel från staten till kommunerna för finansiering av sfi. För personer som omfattas av flyktingmottagandet får kommunerna statlig ersättning med stöd av förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. Därutöver lämnas ersättning enligt förordningen (2009:1561) om extra ersättning till kommuner 2010 för att påskynda utlänningars etablering på arbetsmarknaden. Ersättningen är bl.a. avsedd att finansiera sådana kvalitetshöjande kostnader för sfi som ska förbättra studieresultaten (se avsnitt 8.1). Även i framtiden ska kommunerna få ersättning av staten i schabloniserad form för bl.a. sfi (prop. 2009/10:60).

4.2.3 Studieresultat för deltagare i svenskundervisning för invandrare (sfi)

En kursplan bestående av tre studievägar infördes i sfi läsåret 2002/03. Studieväg 1 består av kurserna A och B, studieväg 2 av kurserna B och C och studieväg 3 av kurserna C och D.

Studieresultat och studietid varierar med studieväg. Analyser av statistik gjorda av Statens skolverk, Statistiska centralbyrån (SCB) respektive Statskontoret visar att studerande på de lägre studievägarna 1 och 2 generellt sett behöver längre tid för att få sfi-betyg. Dessa studievägar har även en lägre grad av genomströmning

Av Skolverkets statistik framgår att knappt 74 000 personer deltog i sfi under läsåret 2007/08, av dem var drygt 35 000 nybörjare. Drygt 50 procent av nybörjarna i sfi är kvinnor och knappt 50 procent är män. Arabiska, thailändska och somaliska är de tre vanligaste modersmålen bland sfi-deltagarna. Läsåret 2006/07 var knappt 29 procent av deltagarna flyktingar, 1,5 procent var tillståndssökande och ungefär 70 procent tillhörde gruppen övriga invandrare. Enligt en studie av Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering Vilka deltar i svenska för invandrare? (rapport 2005:13) deltar nyanlända invandrare som omfattas av flyktingmottagandet i sfi i högre utsträckning än övriga grupper. Av studien framgår också att deltagandet är avsevärt högre i grupper som kan antas stå långt från arbetsmarknaden. De beräkningar som gjorts för Riksrevisionens rapport RiR 2008:13 Svenskundervisning för invandrare (sfi) visar att 72 procent av männen och 82 procent av kvinnorna som invandrade under åren 1996 till 2005 påbörjade sfi-studier. Enligt Skolverkets statistik är det också procentuellt sett något fler kvinnor än män som avslutar utbildningen med minst godkänt resultat på alla studievägarna.

Tabell 4.1 Studieresultat läsåret 2007/08 för elever som påbörjat sfi samma läsår, elever prioriterade efter högsta godkända studievägskurs

	Antal			Andel (%)		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Samtliga elever	35 190	18 566	16 624	100,0	100,0	100,0
Avslutat utbildningen med minst godkänt resultat	4 649	2 775	1 874	13,2	14,9	11,3
<i>därav</i>						
Studieväg 1	398	245	153	1,1	1,3	0,9
Studieväg 2	980	555	425	2,8	3,0	2,6
Studieväg 3	3 271	1 975	1 296	9,3	10,6	7,8
Avslutat utan godkänt resultat	430	219	211	1,2	1,2	1,3
Avbrott, uppehåll	8 681	4 181	4 500	24,7	22,5	27,1
Fortsätter utbildningen	21 430	11 391	10 039	60,9	61,4	60,4

Källa: Skolverket

Tabell 4.2 Studieresultat t.o.m. läsåret 2007/08 för elever som påbörjat sfi läsåret 2002/03

	Antal elever som påbörjat studier på resp. studieväg	Andel i procent med godkänt resultat	Genomsnittligt antal timmar mellan start- och slutdatum	Genomsnittligt antal studiemånader
Studieväg 1	5 795	22	439	20
Studieväg 2	12 101	32	435	19
Studieväg 3	12 876	59	298	12

Källa: Skolverket

Samma person kan ha påbörjat flera studievägar under perioden och redovisas i tabellen på samtliga studievägar. Tid för avbrott är inte borträknad.

Tabell 4.3 Studieresultat inom 19 månader för deltagare i sfi med folkbokföringsdatum mellan 1 juli 2002 och 30 juni 2005 (50 978 personer)

Antal månader sedan folkbokföring	Antal deltagare som godkänts på studieväg 3, kurs D	Andel (%) deltagare som godkänts på studieväg 3, kurs D
12 mån	7 452	15
13 mån	8 256	16
14 mån	9 016	18
15 mån	9 795	19
16 mån	10 461	21
17 mån	11 105	22
18 mån	11 733	23
19 mån	12 255	24

Källa: Skolverket

Studietiden för deltagare i sfi är i genomsnitt betydligt längre än tolv månader. Tiden från den första folkbokföringen i Sverige till ett godkänt resultat i sfi påverkas dock även av väntetiden från folkbokföring till sfi-start. Drygt hälften av de nyanlända får vänta längre tid än tre månader innan en kurs kan påbörjas. Statskontoret har på regeringens uppdrag utvärderat sfi. Enligt rapporten Sfi – resultat, genomförande och lärarkompetens. En utvärdering av svenska för invandrare (2009:2) är skillnaderna mellan studievägarna stora vad gäller resultaten. Av dem som gick på studievägarna 1 och 2 var det bara 30 procent som uppnådde godkänt betyg på högsta kursen och på studieväg 3 närmare 80 procent. Av samtliga nybörjare fick var tredje sfi-deltagare inte något betyg alls under den undersökta perioden. Läskunnighet, språktillhörighet och utbildningsnivå spelar stor roll för resultaten och avspeglar sig även i stora variationer när det gäller hur lång tid i utbildning deltagarna behöver för att uppnå godkänt betyg. Deltagare som inleder sfi på studieväg 1 eller 2 behöver betydligt längre tid i utbildning för att uppnå målen i kursplanen men de gör också många fler uppehåll i utbildningen än vad som är fallet för deltagare som inleder sfi på studieväg 3. För deltagare på studieväg 1 går det i genomsnitt 63 veckor från inskrivning till studiernas avslutande. Kvinnor deltar i utbildning under längre tid än män oavsett studieväg.

4.2.4 Studieavbrott

En viktig delförklaring till att relativt få uppnår godkänt på någon kurs är att många avbryter sina studier, alternativt gör kortare avbrott vid flera tillfällen under flera år. Avbrotten medför att deltagarnas inskrivningstid i svenskundervisning för invandrare är betydligt längre än vad som är motiverat. I Statskontorets utvärderingsrapport Sfi – resultat, genomförande och lärarkompetens. En utvärdering av svenska för invandrare (2009:2) visas att andelen deltagare som gjort studieavbrott eller studieuppehåll har minskat från hälften i slutet av 1990-talet till ca en tredjedel läsåret 2006/07. Två år tidigare var andelen avbrott till följd av arbete ca fem procent bland nybörjarna, medan 20 procent avbröt sina studier utan känd orsak.

4.2.5 Obligatoriska nationella prov

Obligatoriska nationella slutprov i svenskundervisning för invandrare genomförs på alla studievägar från och med sommaren 2009. Proven ska vara ett stöd vid betygssättningen och utgöra en del av betygsunderlaget.

Regeringens förslag: En prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare (sfi) ska införas i hela landet för att stimulera fler nyanlända invandrare att börja studera svenska, göra större ansträngningar för att snabbt lära sig språket och därmed förbättra sina möjligheter att få ett arbete.

Med sfi ska även avses motsvarande utbildning enligt 13 kap. skollagen (1985:1100).

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser är i huvudsak positiva till förslaget, men flera av dem med förbehåll, t.ex. *Migrationsverket*, *Verket för förvaltningsutveckling*, *Arbetsförmedlingen*, *Lidingö kommun*, *Stockholms kommun*, *Växjö kommun*, *Landskrona kommun*, *Malmö kommun*, *Kristinehamns kommun*, *Sandvikens kommun*, *Umeå kommun*, *Jokkmokks kommun* och *Sveriges Kommuner och Landsting*.

Följande remissinstanser avstyrker eller har starka invändningar mot förslaget: *Socialstyrelsen*, *Statskontoret*, *Länsstyrelsen i Stockholms län*, *Statens skolverk*, dåvarande *Myndigheten för skolutveckling (MSU)*, *Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk*, *Södertälje kommun*, *Norrköpings kommun*, *Gislaveds kommun*, *Kramfors kommun*, *Läraryförbundet*, *Lärarnas riksförbund* och *Samarbetsorganet för etniska organisationer i Sverige*. *Socialstyrelsen* anser att förslaget medför orimliga konsekvenser för hela biståndssystemet och är ett avsteg från grundprinciperna för ekonomiskt bistånd. *Statskontoret* menar att förslaget är för komplicerat och skapar en ökad administrativ börda för myndigheterna i förhållande till de eventuella effekter som kan förväntas. *Länsstyrelsen i Stockholms län* avstyrker förslaget eftersom det riskerar att öka och cementera fördomar mot gruppen nyanlända och i värsta fall underblåsa främlingsfientlighet, att bonusen inte kommer att leda till de förväntade positiva resultat som beskrivs i promemorian samt att det saknas ett genusperspektiv. *Statens skolverk* påpekar att det finns liten kunskap om orsakerna till den låga genomströmningen och de många avhoppet inom sfi, varför det inte förefaller vara motiverat att nu införa sfi-bonus eftersom en sfi-bonus kan få negativa konsekvenser och fungera som ett extra tryck på lärare att ge betyget Godkänt utan motsvarande prestationer. *MSU* ställer sig tveksam till sfi-bonusens effekt i förhållande till den administration den innebär och huruvida sfi-bonusen påverkar den tilltänkta målgruppen. Vidare påpekar *MSU* att skälen till avhopp och fördröjd start inte har undersökts. Det är därför svårt att veta vilka effekterna av en sfi-bonus blir. Sfi-bonusen kommer vidare att medföra ett ökat tryck på att sfi-lärarna ska godkänna de studerande inom de uppsatta tidsramarna så att de inte går miste om den ekonomiska ersättningen. *Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk* anser att regeringen bör invänta resultaten av *Statskontorets* utvärdering av sfi innan genomgripande förslag läggs fram och att det vore bättre att satsa på en fortsatt höjning av kompetensen hos sfi-

lärarna, förbättrad uppföljning av verksamheten samt en bättre samverkan mellan olika samhällsaktörer, t.ex. i form av skräddarsydda praktikplatser och yrkesutbildningar. *Södertälje kommun* befarar att en sfi-bonus kan motverka arbetslinjen och anser att förslaget andas en övertro på sfi-betygets betydelse för möjligheten att få arbete. Kommunen menar att de fördelar som kan uppnås om bonusen införs inte överväger nackdelarna i form av ojämlikhet och ökad byråkrati. *Huddinge kommun* anser att en försöksverksamhet i ett län eller i några kommuner bör genomföras och noggrant utvärderas innan förslaget införs i större skala. *Sveriges Kommuner och Landsting* anser att det är positivt med åtgärder som kan förbättra individens möjlighet att få ett arbete, men är kritiskt till att kommunerna ska åläggas att administrera bonusen och få den myndighetsutövande uppgiften att fatta beslut om bonus. Vidare anser förbundet att införandet av sfi-bonus ställer krav på att staten tillhandahåller sfi-lärare med relevant utbildning.

Skälen för regeringens förslag: Inriktningen på regeringens integrationspolitik är att nyanlända invandrare så snart som möjligt ska etablera sig på arbetsmarknaden och bli självförsörjande. Bristande kunskaper i svenska utgör en tröskel för många nyanlända invandrare att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden. Deltagande på arbetsmarknaden kan i sig fungera som ett bra sätt att tillägna sig svenska och kunskaper i svenska är inte alltid nödvändiga för att få ett arbete. Men för de flesta är språkkunskaper av stor betydelse för att över huvud taget få ett arbete.

En del nyanlända invandrare som saknar svensk kunskaper deltar dock inte i någon formell utbildning i svenska. För en snabb integration är det önskvärt att så många som möjligt lär sig tillräckligt bra svenska för att kunna delta i arbetslivet och fungera i samhället. Det är också angeläget att tiden i sfi inte blir längre än nödvändigt och därmed fördröjer inträdet på arbetsmarknaden. Vidare är det ett samhällsintresse att alla som bor i Sverige har tillräckliga kunskaper i svenska för att inte hamna i utanförskap. Inte minst angeläget är att nå de kvinnor som varken arbetar eller studerar och att förhindra att de isoleras från omgivningen eller får illa på grund av att de inte kan ta till vara sina rättigheter. För dessa kvinnor är deltagande i sfi av särskild betydelse.

Under de senaste åren har flera åtgärder och reformer genomförts med syfte att förbättra förutsättningarna för nyanlända invandrare att snabbare komma in på arbetsmarknaden. Som exempel på sådana reformer kan nämnas instegsjobb och nystartsjobb. Reformen om Nyanlända invandrarers arbetsmarknadsetablering – egenansvar med professionellt stöd (prop. 2009/10:60) träder i kraft i sin helhet den 1 december 2010. Reformen syftar till att underlätta och påskynda vissa nyanlända invandrarers etablering i arbets- och samhällslivet. Insatserna ska ge nyanlända förutsättningar för egenförsörjning och stärka deras aktiva deltagande i arbets- och samhällslivet.

Syftet med lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare är att underlätta och påskynda etableringen i arbets- och samhällslivet för dessa invandrare. På olika sätt ska den enskildes incitament till en snabb etablering stärkas. Regeringen bedömer det som angeläget att nu också genomföra en nationell reform med sfi-bonus. I linje med de förändringar som föreslås i propositionen om

nyanlända invandrades arbetsmarknadsetablering bör därför den verksamhet med sfi-bonus som i dag omfattar 13 kommuner utvidgas till att omfatta samtliga landets kommuner. Stärkta incitament för deltagare i sfi att snabbare lära sig svenska ligger väl i linje med regeringens integrationspolitiska strategi och regeringens förslag till reformering av introduktionen för nyanlända i syfte att påskynda deras etablering i arbets- och samhällslivet som presenterats i den nämnda propositionen. En nationell reform om sfi-bonus innebär att nyanlända invandrare i hela landet får samma stimulans att lära sig svenska snabbare. En sfi-bonus bör kunna motivera nyanlända invandrare att påbörja sfi så snart som möjligt, att förbättra sin närvaro i utbildningen och att göra extra ansträngningar att snabbt nå godkänd nivå i sina studier. Därmed förbättras också deras möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.

Regeringens avsikt med att inledningsvis pröva sfi-bonus i ett mindre antal kommuner var att möjliggöra utvärdering av effekterna av såväl bonusen i sig som effekterna av sfi för deltagarnas möjligheter på arbetsmarknaden. Riksrevisionen konstaterade i granskningsrapporten RiR 2008:13 Svenskundervisning för invandrare (sfi) att sfi:s effekter på deltagarnas arbetsmarknadsstatus aldrig har utvärderats. I rapporten framhålls också att det inte går att utvärdera sfi:s effekter med traditionella utvärderingsmetoder. En anledning är att både deltagandet i sfi och studieresultaten för dem som deltar påverkas av faktorer som är svåra att mäta, t.ex. studiemotivation. De individuella skillnaderna mellan dem som börjar i sfi och dem som väljer att avstå verkar enligt Riksrevisionens granskning vara betydande och varierar kraftigt mellan olika grupper av invandrare, vilket avsevärt försvårar möjligheterna att konstruera kontrollgrupper för att utvärdera arbetsmarknadseffekterna av ett deltagande i sfi. Försöksverksamheten med sfi-bonus konstruerades för att råda bot på de påtalade bristerna. Som tidigare framgått har Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) regeringens uppdrag att utvärdera försöket. En första delrapport om preliminära resultat från försöket med sfi-bonus har överlämnats till Regeringskansliet i januari 2010. Den enkätundersökning som IFAU genomfört ger en övervägande positiv bild av elevernas motivation och intresse. Det går dock inte att så kort tid efter att försöken påbörjats se några tydliga, statistiskt säkerställda rekryteringseffekter av sfi-bonusen. Slutrapporten från IFAU om effekterna på resultat och genomströmning i sfi av försöksverksamheten med sfi-bonus ska överlämnas till Regeringskansliet i december 2012.

Med den föreslagna reformen uppskattas i promemorian att andelen sfi-studerande som uppfyller villkoren för bonus bör kunna öka med 20 procentenheter på varje studieväg. Effekterna på resultat och genomströmning i sfi av en sfi-bonus är dock svåra att uppskatta. Regeringen avser därför att noga följa effekterna av reformen. IFAU:s kommande utvärdering av försöksverksamheten är en viktig del i detta. Utvärderingen kommer att vara värdefull som underlag för regeringens fortsatta överväganden om sfi-bonus.

Regeringen har i propositionen Svenskundervisning för invandrare i folkhögskola (2009/10:68) föreslagit att även en folkhögskola under vissa förutsättningar enligt skollagen (1985:1100) ska kunna få genomföra utbildning som motsvarar sfi. Även den som deltar i sådan

utbildning vid folkhögskola ska kunna få sfi-bonus på samma villkor som den som deltar i kommunens sfi. Villkoren för sfi-bonus behandlas i avsnitt 4.5.

Prop. 2009/10:188

4.4 Målgrupper för sfi-bonus

Regeringens förslag: Kommunen ska lämna sfi-bonus till nyanlända som beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 2, 3, 3 a, 4 eller 6 §, 12 kap. 18 §, 21 kap. eller 22 kap. utlänningslagen (2005:716), bl.a. flyktingar och andra skyddsbehövande samt nyanlända som beviljats uppehållstillstånd av anknytningsskäl, under förutsättning att vissa villkor uppfylls.

Nyanlända i åldern 18–64 år ska kunna komma i fråga för sfi-bonus.

Promemorians förslag överensstämmer i stort med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker i huvudsak förslaget eller lämnar det utan erinran. Dock ifrågasätts åldersgränsen på 18 år för att komma i fråga för sfi-bonus av *Ekonomistyrningsverket (ESV)*, *Statens skolverk*, *Malmö kommun* och *Sveriges Kommuner och Landsting* med motiveringen att rätten att studera svenskundervisning för invandrare (sfi) gäller från 16 års ålder. Dåvarande *Myndigheten för skolutveckling (MSU)* anser att ett särskilt ställningstagande fordras kring gruppen nyanlända mellan 16 och 18 år som inte har gymnasiebehörighet. *Skolverket* ställer sig även frågande till hur undervisningen kommer att påverkas av att det i en och samma klass kommer att finnas elever som kan få sfi-bonus och elever som inte omfattas av lagen.

Skälen för regeringens förslag: Den försöksverksamhet med sfi-bonus som pågår omfattar nyanlända invandrare som har beviljats uppehållstillstånd som flyktingar, alternativt skyddsbehövande och övriga skyddsbehövande eller efter att ha överförts till Sverige enligt särskilt regeringsbeslut (s.k. kvotflyktingar). Vidare omfattas nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning enligt 5 kap. 3 och 3 a §§ utlänningslagen, på grund av Sveriges internationella åtaganden eller på grund av synnerligen ömmande omständigheter. Dessa kategorier av nyanlända bör också fortsättningsvis kunna komma i fråga för sfi-bonus. Enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska Arbetsförmedlingen upprätta en individuell plan med insatser för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering, en s.k. etableringsplan. Planen ska omfatta högst 24 månader och innehålla bl.a. sfi. Det är rimligt att målgruppen för sfi-bonus omfattar de personkategorier som omfattas av lagen om etableringsinsatser men som inte omfattas av nuvarande försöksverksamhet. Sålunda bör, utöver de personkategorier som nämnts ovan, också personer som har beviljats uppehållstillstånd på grund av sådana hinder mot verkställighet som framgår av 12 kap. 18 § utlänningslagen, personer som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller efter tillfälligt skydd samt tribunalvittnen och deras anhöriga kunna få sfi-bonus. Med tribunalvittnen avses personer som har

vittnat eller kommer att vittna i en förhandling inför en internationell domstol eller tribunal, med vilken Sverige har ingått avtal om skydd. Det finns däremot inget behov att stimulera sfi-deltagande i syfte att snabba på inträde på arbetsmarknaden för arbetskraftsinvandrare, gäststuderande eller EES-medborgare som kommer hit i syfte att arbeta. Det bör vara i arbetsgivarens intresse att se till att de som har invandrat av arbetsmarknadsskäl får tillräckliga språkkunskaper för att klara sitt arbete. För gäststuderande är det inte aktuellt med stimulansersättning för att de ska skaffa sig ett arbete i Sverige eftersom utgångspunkten för deras vistelse i Sverige är att den ska vara kortvarig. De bör därför inte komma i fråga för sfi-bonus.

Den nedre åldersgränsen för att vara berättigad till sfi-bonus har ifrågasatts av *ESV*, *Skolverket*, *Malmö kommun* och *Sveriges Kommuner och Landsting*. Regeringen bedömer att den nedre åldersgränsen för att vara berättigad till sfi-bonus bör vara 18 år eftersom de som är 16–18 år i allmänhet bör gå i gymnasieskolan. Det är inte heller önskvärt att personer under 18 år deltar i sfi i stället för att gå en gymnasieutbildning annat än i undantagsfall. Därför bör målgruppen för sfi-bonus vara personer som har fyllt 18 år. *MSU* anser att ett särskilt ställningstagande fordras kring gruppen nyanlända mellan 16 och 18 år som inte har gymnasiebehörighet. Regeringen anser att inte heller ungdomar mellan 16 och 18 år som saknar gymnasiebehörighet bör lockas till sfi, utan de bör i stället motiveras att via gymnasieskolans individuella program skaffa sig behörighet till gymnasieskolans nationella och specialutformade program.

Personer som är 65 år eller äldre har normalt arbetslivet bakom sig och har därför inte samma behov av stimulansåtgärder för att snabbare komma in på arbetsmarknaden. Det bör därför också finnas en övre åldersgräns för sfi-bonus. Den extra ersättning för flyktingmottagande som lämnas till kommuner för flyktingar m.fl. som uppnår minst betyget Godkänt i sfi inom viss tid enligt förordningen (2009:1561) om extra ersättning till kommuner 2010 för att påskynda utlänningars etablering på arbetsmarknaden gäller personer i åldern 18–64 år. Samma åldersintervall bör gälla för sfi-bonus.

4.5 Villkor för sfi-bonus

Regeringens förslag: Sfi-bonus lämnas till den som har deltagit i svenskundervisning för invandrare (sfi) och uppnått minst betyget Godkänt inom tolv månader från det datum en utbildning startade, dock senast inom femton månader från tidpunkten för första folkbokföring i en kommun. Betyget Godkänt ska ha uppnåtts enligt något av följande alternativ:

- kurs B på studieväg 1,
- kurs C på studieväg 2, eller
- kurs D på studieväg 3.

Promemorians förslag överensstämmer i stort med regeringens förslag. I promemorian föreslås en rätt till sfi-bonus även för den som

utan att ha deltagit i undervisningen har uppnått minst betyget Godkänt i sfi på kurs D, studieväg 3, inom femton månader från tidpunkten för första folkbokföring i en kommun. Vidare föreslås att viss tid när personen varit förhindrad att delta i undervisningen på grund av styrkt sjukdom eller vård av eget barn inte ska räknas in i tidsfristen.

Remissinstanserna: Många remissinstanser är kritiska till förslaget och anser att det är orättvist mot dem som har sämre förutsättningar att snabbt lära sig ett nytt språk eller som tvingas vänta på sfi-start för att kommunen har svårt att få ihop tillräckligt många nybörjare. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* menar att en betydande grupp nyanlända invandrare har en problematik som hindrar dem från att lära sig det svenska språket inom femton månader från folkbokföringsdatum. Flera remissinstanser, bl.a. *Ekonomistyrningsverket (ESV)*, anser att den enskilde inte ska lida men om kommunen inte erbjuder invandraren sfi-start inom tre månader från folkbokföringsdatum. *Statskontoret* anser att sfi-bonus ger stimulans till fel grupp, nämligen till dem som har stor studievana och högre utbildning med sig från sitt hemland samt kommer från länder med det latinska alfabetet. Vidare anser såväl *Statskontoret* som *Länsrätten i Uppsala län* att det inte är rimligt att ge full rätt till sfi-bonus till den som inte har deltagit i sfi. *Statens skolverk* förespråkar antingen att kravet på att studierna klaras av inom femton månader från folkbokföring i en kommun slopas eller att det ges en säkrare garanti för att utbildningen erbjuds inom tre månader. *Lycksele kommun* anser att det blir orättvist att tillämpa samma tidsramar på alla studievägar. Ett flertal remissinstanser, t.ex. *Gislaveds kommun* och *Södertälje kommun*, anser att tidsramarna för att uppnå betyget Godkänt är för snävt tilltagna. *Södertälje kommun* anför även att ersättningen kopplas till godtyckligt angivna tidsgränser vilket medför en uppenbar risk för att t.ex. påtryckningar gentemot lärare ska förekomma. Även *Umeå kommun* och *Läraryrkesförbundet* anför att förslaget system med sfi-bonus kan få negativa konsekvenser för förhållandet mellan elever och sfi-lärare. *Malmö kommun* anser att tidsgränserna bör differentieras utifrån vilken studieväg individen studerar på samt om denne arbetar. Några remissinstanser har haft synpunkter på förslaget om att tidsfristen för sfi-bonus ska kunna förlängas i vissa fall. *Länsrätten i Uppsala län* anser att den föreslagna bestämmelsen (i 4 § andra stycket i promemorians förslag) kan tolkas på sådant sätt att den tid personen varit förhindrad att delta i undervisning ska avräknas från den i första stycket stadgade tolv- respektive femtonmånaders tiden på så sätt att tiden för att uppnå godkänt förkortas. *Lycksele kommun* anför att väntan på barnomsorgsplats i många kommuner också kan vara ett hinder för deltagande i sfi, varför även detta bör vara ett skäl för dispens från tolv månadersregeln. *Umeå kommun* befarar att förslaget kan få negativa effekter, t.ex. kan vårdnadshavare som har barn med återkommande sjukdomsbild och som behöver vara hemma för vård av sjukt barn regelbundet inte räkna bort denna tid. Föräldraledighet, vård av sjuka barn eller inskolning på förskoleverksamhet får inte heller avräknas från studietiden. *Jokkmokks kommun* anser att tiden för förlängning borde vara längre än de föreslagna sex månaderna i vissa undantagsfall, t.ex. vid föräldraledighet.

Skälen för regeringens förslag: Som nämnts i avsnitt 4.2.3 tar det i normalfallet betydligt längre tid mellan start- och slutdatum för sfi-studierna än antalet sfi-timmar i sig motiverar. En stor del av sfi-eleverna gör avbrott i studierna och stora tidsvinster skulle göras om antalet avbrott blev färre och kortare. Det är också önskvärt att tiden från bosättning till kursstart blir kortare.

Godkänt inom 12 månader från kursstart

Människors förutsättningar att lära sig ett nytt språk beror på bl.a. ålder, utbildningsnivå, kunskaper i andra språk, modersmålets släktskap med det studerade språket och kontakter med personer som har språket som modersmål. *Statskontoret* har invänt att förslaget om sfi-bonus ger stimulans till fel grupp, nämligen till dem som har stor studievana och högre utbildning med sig från sitt hemland samt kommer från länder med det latinska alfabetet. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* menar att en betydande grupp invandrare har en problematik som hindrar dem från att lära sig det svenska språket inom femton månader från folkbokföringsdatum. Regeringen bedömer emellertid att det bör vara möjligt för en stor andel av dem som deltar i sfi att uppfylla de krav som ställs för att få sfi-bonus.

Gislaveds kommun och *Södertälje kommun* anser att föreslagna tidsramar för att uppnå betyget Godkänt är för snävt tilltagna. I dag uppgår den genomsnittliga tiden till betydligt mer än ett år för den studerande att från sfi-start uppnå betyget Godkänt. Regeringen anser att det bör vara möjligt för många, oavsett studieväg, att genom ökad närvaro och större ansträngningar klara betyget Godkänt inom ett år. Regeringen föreslår därför att sfi-bonus ska komma i fråga för dem som klarat studierna på högst tolv månader från det att utbildningen startade. Regeringen anser dock inte, såsom *Malmö kommun* föreslagit, att tidsgränserna bör differentieras utifrån vilken studieväg individen studerar på samt om denne arbetar eftersom det skulle komplicera systemet högst avsevärt.

En del remissinstanser har anfört att förslaget system med sfi-bonus kan medföra risk för påtryckningar från elever gentemot sfi-lärare. Även om man inte helt kan bortse från en sådan risk bedömer regeringen att sfi-bonus kommer att stärka individens incitament att uppnå minst betyget Godkänt i sfi och därigenom snarare medföra att fler sfi-elever faktiskt kommer att uppfylla kraven. Sfi-lärarnas arbete torde således i viss mån underlättas i och med att eleverna ges möjlighet att få sfi-bonus. Regeringen bedömer också att de obligatoriska slutproven i sfi som införts från och med sommaren 2009 kommer att avsevärt minska risken för felaktiga betyg.

Det är önskvärt att sfi-studierna påbörjas så snart som möjligt efter bosättningen. En snabb kursstart bör därför stimuleras. Det kan ske genom att ett ytterligare villkor för sfi-bonus är att betyget Godkänt ska ha uppnåtts senast inom en viss tid från bosättningen, dvs. den dag personen folkbokfördes för första gången i en kommun. Vad gäller flyktingar och andra skyddsbehövande m.fl. och andra invandrare som får introduktionsersättning eller ekonomiskt bistånd i form av

försörjningsstöd bör det finnas ett intresse för såväl individen som kommunen att sfi ska komma igång snarast efter bosättningen. Enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kommer Arbetsförmedlingen att få ansvaret att upprätta en individuell plan med insatser för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering i arbets- och samhällslivet (etableringsplan). Planen ska omfatta högst 24 månader och bl.a. innehålla sfi. Undervisningen ska enligt skollagen (1985:1100) finnas att tillgå så snart som möjligt efter det att rätt till sfi inträtt, dvs. från tidpunkten för bosättning i en kommun. Om inte särskilda skäl finns, ska undervisningen kunna påbörjas inom tre månader. Från den 1 december 2010 ska varje kommun aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja undervisningen inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till en sfi-kurs hos kommunen (prop. 2009/10:60). För de flesta är goda kunskaper i svenska av stor betydelse för att möjliggöra ett snabbt arbetsmarknadsinträde och därigenom bli självförsörjande.

Godkänt senast inom 15 månader från första mottagandet i en kommun

Det tidsmässiga villkoret att betyget Godkänt ska ha uppnåtts inom tolv månader från det datum en erbjuden sfi-kurs startade, bör kompletteras med att det godkända betyget dessutom ska ha uppnåtts inom femton månader från tidpunkten för det första mottagandet i en kommun. För att kunna utgöra en tydlig utgångspunkt för beräkningen av tidsperioden inom vilken minst betyget Godkänt ska ha uppnåtts för att sfi-bonus ska lämnas, bör tidpunkten för det första mottagandet i en kommun vara den dag personen för första gången folkbokfördes i en kommun. Därigenom uppkommer en stimulans för individen att snabbt komma i gång med sfi samtidigt som hänsyn tas till att tiden från bosättning till dess att en sfi-kurs startar inte i någon större utsträckning kan påverkas av individen själv.

Det förekommer emellertid i vissa kommuner att sfi inte kan påbörjas inom tre månader. Flera remissinstanser, bl.a. *ESV*, har anfört att den enskilde inte ska lida men om kommunen inte erbjuder sfi-start inom tre månader från folkbokföringsdatum. *Skolverket* förespråkar antingen att kravet på att studierna klaras av inom femton månader från folkbokföring i en kommun slopas eller att det ges en säkrare garanti för att utbildningen ges inom tre månader. Enligt lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska en etableringsplan som innehåller bl.a. sfi upprättas av Arbetsförmedlingen. Detta bör ske snarast efter beviljat uppehållstillstånd. Som tidigare nämnts ska också kommunen aktivt verka för att sfi kan påbörjas inom en månad från anmälan till kursstart. Dessa förändringar, som gäller från och med den 1 december 2010, bör därmed bidra till att utbildningen kommer i gång snabbare än vad som nu är fallet. Regeringen bedömer därför att det inte finns skäl att utsträcka tidsramen längre än till femton månader. Med beaktande av att den enskildes intresse av att påbörja sfi så snart som möjligt torde bli starkare i och med att sfi-bonus införs, bedömer regeringen att den ökade efterfrågan från nyanlända invandrare också kommer att påverka

kommunerna så att de ökar sina ansträngningar att erbjuda kursstart inom tre månader. Ett sätt kan vara att i ökad utsträckning samverka med näraliggande kommuner. Mot denna bakgrund och med beaktande av att kommunen ska verka för att den som omfattas av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska kunna påbörja sfi inom en månad från det att den nyanlände anmält sig till sfi hos kommunen, finns det inte skäl att nu ytterligare skärpa kraven på att undervisning ska kunna påbörjas inom tre månader.

Tidsfristen bör inte förlängas

I promemorian föreslås att tidsfristen på tolv månader för att uppnå minst betyget Godkänt ska kunna förlängas vid frånvaro på grund av styrkt sjukdom eller vård av eget barn yngre än två år, om frånvaron uppgår till en sammanhängande tid av minst en månad. Kommunerna och andra huvudmän bör kunna erbjuda flexibilitet i sin sfi så att även t.ex. småbarnsföräldrar kan ta del av den och uppfylla kraven för att få sfi-bonus. Trots detta kan ofrivillig frånvaro medföra att villkoren för bonus inte uppfylls för en del. Såsom flera remissinstanser pekat på skulle emellertid också andra orsaker till frånvaro från sfi än de som föreslås i promemorian kunna utgöra beaktansvärda skäl för att få förlänga den tid inom vilken kraven för sfi-bonus ska ha uppfyllts. För att sfi-bonus ska kunna utgöra den stimulansåtgärd för snabbare etablering på arbetsmarknaden som avses, bör tidsfristen för att uppnå bonus inte bli alltför lång. En regel om rätt till förlängning av tidsfristen skulle medföra ytterligare administration för kommunerna och ett krav på den enskilde att lämna uppgifter som i vissa fall kan omfattas av sekretess. Så som föreslås i promemorian skulle detta i sin tur medföra att regler om sekretess och kommunernas hantering av personuppgifter i sammanhanget behöver ses över. Systemet för administrationen av sfi-bonus bör vara så enkelt som möjligt såväl för kommunerna som för den enskilde. Regeringen föreslår därför inte att tidsfristen ska kunna förlängas på grund av frånvaro från sfi i vissa fall.

Bonus för nyanlända som deltar i undervisningen

I promemorian föreslås att även den som utan att ha deltagit i sfi-undervisningen har uppnått minst betyget Godkänt i sfi på kurs D, studieväg 3, inom femton månader från tidpunkten för folkbokföring i en kommun, ska kunna få sfi-bonus. Syftet med sfi-bonus är, som nämnts i avsnitt 4.3, att förbättra nyanländas möjligheter att komma in på arbetsmarknaden genom att motivera dem att påbörja sfi så snart som möjligt, att förbättra sin närvaro i utbildningen och att göra extra ansträngningar att snabbt nå godkänd nivå i sina studier. Regeringen anser inte att det härutöver finns något behov att premiera dem som på egen hand redan har tillägnat sig kunskaper i svenska. En regel av det slag som föreslås i promemorian är inte heller nödvändig för att syftet med reformen ska uppnås.

Regeringens förslag: Bonus lämnas med hel bonus för den som uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare (sfi) på kurs D på studieväg 3, med två tredjedels bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i sfi på kurs C på studieväg 2 och med en halv bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt på kurs B, studieväg 1.

Sfi-bonus lämnas med sammanlagt högst en hel bonus. För den som får en hel eller två tredjedels bonus ska redan utbetald sfi-bonus räknas av.

Regeringen får meddela föreskrifter om sfi-bonusens storlek.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian bedöms att ett belopp om 12 000 kronor är rimligt för att bonusen ska innebära en reell stimulanseffekt.

Remissinstanserna: *Länsrätten i Uppsala län* föreslår att sfi-bonus ska utgå med lika belopp oavsett på vilken studieväg betyget Godkänt har uppnåtts. *Malmö kommun* anser att summan för sfi-bonus ska vara av samma storlek oavsett vilket betyg den enskilde uppnår. *Sveriges Kommuner och Landsting* menar att regeringen bör överväga att ha något högre bonusbelopp på de lägre studievägarna än föreslaget, framför allt på studieväg 1. *Statskontoret* anför att personer som studerar sfi har väldigt olika förutsättningar att klara av att slutföra kurs D på studieväg 3 och därmed få hela bonusen. *Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk* menar att förslaget om en sfi-bonus missgynnar studerande med kort utbildning eftersom studerande på studieväg 3, dvs. högtbildade invandrare, behöver kortast tid för att uppnå betyget Godkänt.

Skälen för regeringens förslag: Avsikten med sfi-bonus är att den ska stimulera till arbete och att den enskilde ska lära sig svenska på så hög nivå som möjligt. Full bonus bör därför ges till dem som uppnår minst betyget Godkänt i kurs D på studieväg 3. Även sfi-studerande på studieväg 1 och 2 bör kunna få del av bonusen och motiveras till att sträva efter att uppnå minst betyget Godkänt på en högre kurs.

En del remissinstanser har invänt mot promemorians förslag att sfi-bonus ska utgå med olika belopp beroende på vilken studieväg betyget Godkänt har uppnåtts. Mot bakgrund av att avsikten med sfi-bonus är att den ska stimulera till arbete genom att den enskilde lär sig svenska på så hög nivå som möjligt är det emellertid lämpligt att sfi-bonus lämnas med olika belopp beroende på vilken studieväg betyget Godkänt har uppnåtts. En person som inleder studierna på studieväg 3 och som inom tolv månader från utbildningsstart når betyget Godkänt på kurs D bör således få en hel bonus. Den som börjar på studieväg 2 bör få två tredjedels bonus vid betyget Godkänt på kurs C och ytterligare en tredjedels bonus om studierna fortsätter på studieväg 3 och leder till betyget Godkänt på kurs D och resultatet uppnås inom tolv månadersperioden. Den som börjar på studieväg 1 bör få en halv bonus vid betyget Godkänt på kurs B. Om studierna fortsätter på studieväg 2 bör ytterligare bonus utbetalas vid betyget Godkänt på kurs C så att den studerande då har fått totalt två

tredjedels bonus. Om personen även skulle uppnå betyget Godkänt på kurs D på studieväg 3 inom uppsatta tidsramar ska ytterligare en tredjedels bonus utbetalas.

I promemorian bedöms ett belopp om 12 000 kronor vara rimligt för att bonusen ska ge en reell stimulansseffekt. Detta innebär att en person som uppnått minst betyget Godkänt i sfi på kurs D på studieväg 3 får en hel bonus, dvs. 12 000 kronor, den som har uppnått minst betyget Godkänt i sfi på kurs C på studieväg 2 får två tredjedels bonus, dvs. 8 000 kronor och en person som har uppnått minst betyget Godkänt på kurs B, studieväg 1 får en halv bonus, dvs. 6 000 kronor. *Sveriges Kommuner och Landsting* har anfört att regeringen bör överväga något högre bonusbelopp på de lägre studievägarna än föreslaget, framför allt på studieväg 1. Regeringen anser att sfi-bonusen bör bestämmas på så sätt att den får en reell stimulansseffekt. Enligt förordningen (2009:728) om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare utgör en hel bonus 12 000 kronor. Sfi-bonusens storlek regleras också fortsättningsvis lämpligen i förordning.

4.7 En skattefri bonus som inte påverkar vissa andra bidrag

Regeringens förslag: Sfi-bonusen ska vara skattefri och inte beaktas vid beräkningen av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453), introduktionsersättning enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar eller ersättningar med stöd av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Många remissinstanser är kritiska till förslaget, t.ex. *Riksdagens ombudsmän (JO)* som anser att principiella frågeställningar om hanteringen av sfi-bonusen vid beskattningen och vid beslut om ekonomiskt bistånd eller introduktionsersättning är bristfälligt behandlade. *Socialstyrelsen* anför att ett undantag för sfi-bonus ytterligare urholkar grundprincipen för beräkning av ekonomiskt bistånd. Om förslaget att undanta sfi-bonusen från beräkning av ekonomiskt bistånd trots allt införs bör det ske genom ett tillägg i 4 kap. 1 a § socialtjänstlagen. *Kammarrätten i Jönköping* påtalar att en hänvisning från lagar enligt vilka sfi-bonus inte ska beaktas till 7 § i den föreslagna lagen om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare skulle underlätta tillämpningen av den nya lagen hos de kommunala nämnder som har att hantera regelverket. *Huddinge kommun* anser att det bör ses över om förslaget står i konflikt med likställighetsprincipen i kommunallagen (1991:900) eftersom bonusen inte ska räknas som en inkomst vid en ansökan om försörjningsstöd eller introduktionsersättning. *Stockholms kommun* anser att lagstiftningen bör utformas på ett sätt som inte riskerar att strida mot likställighetsprincipen när det rör samhällets skyddsnet för de allra mest

utsatta. Andra lösningar än undantag från de principer som i övrigt gäller vid beräkning av ekonomiskt bistånd eller introduktionsersättning bör sökas. *Malmö kommun* menar att det bör föreslås undantag även för personer som är föremål för utmätning av kronofogden. *Sveriges Kommuner och Landsting* anser att det i princip är bra att bonusen inte ska påverka rätten till ekonomiskt bistånd eller introduktionsersättning, men att det kommer krävas att den enskilde kan styrka att en tillgång härrör från utbetalad sfi-bonus även lång tid efter det att bonusen har utbetalats.

Skälen för regeringens förslag: Nyanlända flyktingar och andra skyddsbehövande m.fl. som deltar i svenskundervisning för invandrare (sfi) har normalt sin försörjning genom introduktionsersättning enligt lagen om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar eller ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Introduktionsersättning kan vara utformad så att individens eventuella inkomster från arbete inte påverkar introduktionsersättningens storlek, men den kan också vara utformad som det ekonomiska biståndet, dvs. att andra inkomster reducerar ersättningen. Den som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och har rätt till en individuellt anpassad etableringsplan, har rätt till etableringsersättning om han eller hon medverkar till upprättandet av en etableringsplan eller deltar i aktiviteter enligt en sådan plan. Under vissa förutsättningar kan den nyanlände även ha rätt till etableringstillägg eller bostadsersättning. Ersättningarna ska vara skattefria. Etableringsersättningen avses vara schabloniserad och täcka skäligen levnadsomkostnader för den nyanlände. Inkomster från förvärvsarbete som omfattas av etableringsplanen bör minska etableringsersättningen i motsvarande mån, medan inkomster från arbete vid sidan av etableringsplanen endast bör påverka etableringsersättningen om de överstiger ett visst belopp (fri-belopp).

Sfi-bonus påverkar inte vissa bidrag

För personer som får ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen skulle en sfi-bonus inte innebära något reellt ekonomiskt tillskott om inte inkomsten undantas vid beräkningen av rätten till bistånd. Detsamma gäller för personer som får introduktionsersättning enligt regler som liknar dem som gäller för ekonomiskt bistånd.

Anhöriginvandrare som sammanbor med en person som har egen inkomst får normalt inte någon ersättning från samhället när han eller hon deltar i sfi. Om anknytningspersonen i Sverige har låg eller ingen inkomst, kan paret få ekonomiskt bistånd. För den som inte har behov av något ekonomiskt bistånd innebär en sfi-bonus i sin helhet ett ekonomiskt tillskott.

Avsikten med sfi-bonus är att den ska innebära samma stimulans för alla nyanlända flyktingar och andra skyddsbehövande m.fl. samt anhöriga mellan 18 och 64 år att lära sig svenska snabbt oavsett på vilket sätt de får sin försörjning. För att inte minska incitamentet att skynda på sfi-studierna föreslås i promemorian att beräkningen av introduktionsersättning eller ekonomiskt bistånd inte ska påverkas av

erhållen sfi-bonus. En del remissinstanser har invänt mot detta. *JO* har anfört att principiella frågeställningar om hanteringen av sfi-bonusen vid beskattningen och vid beslut om ekonomiskt bistånd eller introduktionsersättning är bristfälligt behandlade och *Socialstyrelsen* menar att det är djupt olyckligt att genom att införa ett undantag för sfi-bonus ytterligare urholka grundprincipen för beräkning av ekonomiskt bistånd. *Huddinge kommun* anser att det bör ses över om förslaget står i konflikt med likställighetsprincipen i kommunallagen och *Stockholms kommun* anser att andra lösningar än undantag från de principer som i övrigt gäller vid beräkning av ekonomiskt bistånd eller introduktionsersättning bör sökas.

Enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Detta innebär att individens egna tillgångar och medel ska tas i anspråk i första hand, innan det finns någon rätt till ekonomiskt bistånd. För att möjligheten att få sfi-bonus ska innebära samma incitament för alla i målgruppen, oavsett på vilket sätt de får sin försörjning, är det nödvändigt att beräkningen av introduktionsersättning, ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen och ersättning med stöd av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare inte ska påverkas av erhållen sfi-bonus. Den i 2 kap. 2 § kommunallagen fastslagna likställighetsprincipen gäller i kommunens relation till sina egna medlemmar och innebär att alla kommunmedlemmar i samma situation ska behandlas lika. Sfi-bonus kommer att betalas ut till alla kommunmedlemmar som uppfyller förutsättningarna i den föreslagna lagen om sfi-bonus och beräkningen av introduktionsersättning, ekonomiskt bistånd eller ersättning med stöd av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kommer inte att påverkas av erhållen sfi-bonus. Vid en korrekt och enhetlig tillämpning av lagen kommer kommunerna således att behandla alla kommunmedlemmar i samma situation lika. Den föreslagna lagen om sfi-bonus strider därmed inte mot likställighetsprincipen. Mot denna bakgrund finner regeringen att beräkningen av introduktionsersättning eller ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen inte ska påverkas av erhållen sfi-bonus. Detsamma bör gälla för ersättningar med stöd av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Några skäl att, såsom *Malmö kommun* har föreslagit, införa undantag även för personer som är föremål för utmätning av kronofogden finns emellertid inte. Något sådant undantag har heller inte förslagits i promemorian.

Att utbetald sfi-bonus inte ska beaktas vid beräkningen av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen eller introduktionsersättning bör regleras i den föreslagna nya lagen om sfi-bonus. Motsvarande reglering för ersättningar med stöd av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare bör, när den lagen har trätt i kraft, införas i lagen om sfi-bonus. Undantag från huvudregeln om att alla inkomster ska beaktas vid beräkningen av behovet av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen regleras vanligen inte i socialtjänstlagen utan i särslagstiftningen och någon hänvisning till denna särslagstiftning görs inte i socialtjänstlagen. *Kammarrätten i Jönköping* har anfört att det i 4 kap. socialtjänstlagen bör införas en hänvisning till den nu föreslagna lagen. En sådan hänvisning

skulle kunna underlätta något för kommunerna i deras tillämpning av socialtjänstlagen. En förutsättning för en sådan hänvisning i socialtjänstlagen är dock att den är uttömmande. Socialtjänstlagen innehåller inte någon sådan uttömmande reglering av undantag från huvudregeln avseende beräkning av ekonomiskt bistånd. Regeringen föreslår därför inte att det i socialtjänstlagen införs en hänvisning till den nu föreslagna lagen om sfi-bonus såsom Kammarrätten i Jönköping föreslagit.

Sfi-bonus undantas från beskattning

Den faktiska bonus den sfi-studerande får bör vara lika stor oavsett var i landet den nyanlände är bosatt. Om bonusen skulle beskattas blir den inte lika stor för alla. Det relativt låga beloppet på bonusen och det förhållandet att relativt många av dem som får sfi-bonusen knappast har några andra större skattepliktiga inkomster talar också för att bonusen ska vara skattefri. Bonusen bör därför, i likhet med introduktionsersättning, ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen och ersättningar enligt den föreslagna lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, inte tas upp till beskattning. Regeringen föreslår därför en ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) med denna innebörd.

4.8 Kommunernas administration

Regeringens förslag: Kommunerna ska besluta om och betala ut sfi-bonus efter skriftlig ansökan från den nyanlände hos den kommun där han eller hon är folkbokförd. Ansökan ska ha kommit in till kommunen inom tre månader från den dag då minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare (sfi) har uppnåtts på kurs D på studieväg 3, på kurs C på studieväg 2 eller på kurs B på studieväg 1. Kommunerna ska också informera nyanlända invandrare som omfattas av lagen om förutsättningar och villkor för att få sfi-bonus.

Regeringens bedömning: Staten bör ersätta kommunerna för kostnader för utbetald sfi-bonus och för deras administrativa kostnader.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Länsrätten i Uppsala län påtalar att det inte framgår vad som enligt den föreslagna 9 § andra stycket skulle vara ett ”lämpligt” sätt för kommunerna att informera om möjligheten att få sfi-bonus. Länsrätten föreslår att bestämmelsen utformas med innehållet att kommunen har ett ansvar för att informera den som eventuellt har rätt till sfi-bonus om förutsättningar och villkor för att erhålla sfi-bonusen. Länsrätten föreslår vidare att 9 § andra stycket bör vara en separat bestämmelse som placeras inledningsvis i den föreslagna lagen och i vart fall före paragrafen om hur själva ansökan görs (8 §). Ekonomistyrningsverket (ESV) efterfrågar underlag för förslaget i form av för- och nackdelar med alternativa lösningar och föreslår att en

lösning med en central statlig administration inom ramen för nuvarande myndighetsstruktur ska analyseras i den fortsatta beredningen. Dels för att komma fram till om det kan vara ett kostnadseffektivare alternativ, men inte minst för att om möjligt undvika att administration av integritetskänsliga uppgifter, i fråga om på vilka grunder en person har beviljats uppehållstillstånd, ska ske utspritt på respektive kommun. *Statskontoret* bedömer att systemet för utbetalning av den föreslagna sfi-bonusen är komplicerat och genererar mycket administration i förhållande till de eventuella effekter som kan förväntas. Det finns en rad olika sekretesskydd som gör att kommunen inte alltid kan kontrollera olika uppgifter, t.ex. om individen har uppehållstillstånd. *Malmö kommun* anser att Statens skolverk även skulle kunna ges ansvar för att administrera beslut om och utbetalning av sfi-bonus samt att utbetalning bör ske med automatik efter det att den enskilde uppnått betyget Godkänt. Vinster med detta skulle bli minskade transfereringar, förenklad administration och därigenom lägre kostnader för sfi-bonusen. *Sveriges Kommuner och Landsting* är kritiskt till att kommunerna ska ha ansvaret att administrera bonusen och få den myndighetsutövande uppgiften att fatta beslut om bonus. En statlig myndighet bör enligt remissinstansen i stället få uppdraget. Om kommunerna ändå ska administrera bonusen måste finansieringsprincipen tillämpas så att kommunerna kompenseras för de ökade kostnader som reformen medför. Flera remissinstanser, bl.a. *Gislaveds kommun*, *Jokkmokks kommun*, *Stockholms kommun* och *Örebro kommun*, anför att det är angeläget att den ekonomiska kompensationen till kommunerna ligger i nivå med de ökade kostnader som införande av sfi-bonus medför.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Bonushanteringen ska vara enkel och rättssäker. Individen ska kunna få sfi-bonus under förutsättning att tidigare nämnda villkor är uppfyllda. Enligt promemorians förslag ska den enskilde ansöka om sfi-bonus hos den kommun där sökanden är folkbokförd inom tre månader från den dag då rätt till sfi-bonus uppkom. Kommunerna ska därefter besluta om och betala ut bonus till sökanden om villkoren är uppfyllda. Om ansökan inkommer senare än tre månader efter att rätt till sfi-bonus uppkommit är den att anse som för sent inkommen och kan inte bifallas utan ska avvisas.

En del remissinstanser har invänt mot att kommunerna ska besluta om och betala ut sfi-bonus och föreslår i stället en central statlig administration. Regeringen konstaterar att det är viktigt att det går att säkerställa att rätt personer får bonus och endast när de är berättigade till bonus. Det är kommunens ansvar att anordna och erbjuda sfi till dem som är bosatta i kommunen och saknar grundläggande kunskaper i svenska språket. Kommunen har information om betygsdatum och datum för erbjuden kursstart (om utbildningen börjat i samma kommun), men måste kontrollera att datum för godkänt betyg ligger inom tolv månader från kursstart och senast inom femton månader från det datum personen i fråga för första gången folkbokfördes i en kommun. Kommunen måste också ha uppgifter som visar att personen som ansöker om sfi-bonus tillhör den målgrupp som omfattas av lagen om sfi-bonus. När det gäller personer som omfattas av förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. har kommunerna god kännedom om dessa.

Sammanfattningsvis kan konstateras att kommunerna har tillgång till de flesta uppgifter som behövs för att kunna fatta beslut i ärenden om sfi-bonus. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att den i promemorian föreslagna ordningen att kommunerna beslutar om och betalar ut bonus till dem som har uppfyllt villkoren för närvarande är att föredra framför en central statlig administration. Kommunerna ska också besluta om sfi-bonus för personer som har deltagit i en folkhögskolas utbildning som motsvarar sfi.

Administration och behov av kontroller i kommunerna

Det kan inte förutsättas att alla som uppfyller villkoren för att få sfi-bonus vill ha bonus. Av olika skäl kan en person välja att avstå från sfi-bonus, t.ex. om en sådan bonus skulle påverka möjligheten att erhålla andra medel såsom bidrag eller stipendier. Som underlag för ett beslut om sfi-bonus ska det därför finnas en ansökan från den som inom angivna tidsramar uppnått minst betyget Godkänt på sista kursen i en eller flera studievägar.

Kommunen ska ha ett informationsansvar om förutsättningar och villkor för att få sfi-bonus. Kommunerna ska informera de personer som kan omfattas av lagen och bör påminna om möjligheten att ansöka om sfi-bonus då man kan konstatera att villkoren är uppfyllda eller om det finns anledning att anta det. *Länsrätten i Uppsala län* har i sitt remissvar föreslagit att bestämmelsen ska utformas så att kommunen har ett ansvar för att informera den som eventuellt har rätt till sfi-bonus om förutsättningar och villkor för att erhålla sfi-bonusen. Dessutom anser länsrätten att det bör vara en separat bestämmelse som placeras inledningsvis i den föreslagna lagen och i vart fall före paragrafen om hur själva ansökan görs. Regeringen anser att länsrättens förslag tydliggör kommunernas informationsansvar och i huvudsak bör följas.

För att kunna avgöra om en sökande är berättigad till sfi-bonus och för att kunna fatta beslut om och betala ut bonus måste kommunen ha kunskap om villkoren är uppfyllda och vid behov göra kontroller hos andra myndigheter. Har sökanden deltagit i sfi som anordnats av kommunen, har kommunen tillgång till information om betygsdatum och om datum för erbjuden kursstart, om utbildningen börjat i samma kommun, men måste kontrollera att datum för godkänt betyg ligger inom tolv månader från kursstart och inom femton månader från det datum personen i fråga för första gången folkbokfördes i en kommun. Kommunen måste också ha uppgifter som visar att personen som ansöker om sfi-bonus tillhör den målgrupp som omfattas av lagen om sfi-bonus. I vilken utsträckning och i vilken form särskilda kontroller måste göras varierar mellan olika kommuner och beror bl.a. på kommunens storlek och vilken kategori invandrare som bosätter sig där. I mindre kommuner som i huvudsak tar emot flyktingar och deras anhöriga är det som regel känt om en person tillhör målgruppen för sfi-bonus och när han eller hon folkbokfördes. Vad gäller personer som omfattas av flyktingmottagandet har kommunerna redan uppgifter som visar att de tillhör målgruppen för sfi-bonus. Ibland kan det dock bli aktuellt att göra förfrågningar om folkbokföringsdatum hos Skatteverket. Personer som inte omfattas av

flyktingmottagandet och som ansöker om sfi-bonus kan visa att de tillhör personkretsen genom att visa sitt uppehållstillstånd där grunden för beslutet framgår. Som regel kan förutsättas att den som uppnår betyget Godkänt i en sfi-kurs deltagit i sfi endast i den kommun där han eller hon godkänns. I dessa fall har kommunen uppgift om datum för kursstart. Om sfi påbörjats i en annan kommun måste dock den sökande kunna styrka studietiden. Det måste också gå att kontrollera om den som uppnått betyget Godkänt och ansöker om sfi-bonus i en kommun har deltagit i sfi i en annan kommun och där fått full bonus eller delbonus för godkänt slutbetyg på en lägre kurs.

Om personen som ansöker om bonus har deltagit i en folkhögskolas utbildning som motsvarar sfi kan det antas att kommunen ibland kommer att sakna uppgifter om kursstart och betyg. Sökanden måste i dessa fall lämna dessa uppgifter till kommunen, t.ex. i form av ett intyg från folkhögskolan.

För att undvika att någon felaktigt får sfi-bonus eller med för högt belopp behövs en central informationsdatabas över beslut i ärenden om sfi-bonus från vilken kommuner kan få uppgifter om sfi-bonus tidigare har betalats till sökanden. En sådan informationsdatabas har i samband med att försöksverksamheten med sfi-bonus inleddes inrättats hos Skolverket som också har fått i uppgift att betala ut medel till kommunerna för utbetald sfi-bonus, se förordningen (2009:728) om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare.

När en person har uppnått betyget Godkänt på sådan sfi-nivå som berättigar till sfi-bonus och har ansökt om bonus rapporterar försökskommunen via en webbsida in uppgifter om datum för första folkbokföring, datum för erbjuden sfi-start, studieväg, betyg, m.m. till Skolverket. Skolverkets informationsdatabas genererar ett svar om huruvida individen redan har fått en bonusutbetalning eller om någon kommun har gjort förfrågningar med anledning av en ansökan om sfi-bonus. Om någon ansökan om eller utbetalning av bonus inte är registrerad på personen i fråga, studietiden inte överstiger tolv månader och folkbokföringstiden inte överstiger femton månader, kan kommunen besluta att bevilja och betala ut bonusen. Om svaret från informationsdatabasen visar att personen tidigare har fått en bonus ska utbetald belopp avräknas. Kommunens förfrågan registreras i databasen och medför att ytterligare förfrågningar kring samma individ besvaras med att ett bonusärende har inletts. Kommunen rapporterar beslut i ärenden om sfi-bonus till Skolverket.

Med ovan beskrivna informationsdatabas och rutiner för kommunikation med databasen kan risken för dubbla utbetalningar av sfi-bonus minimeras. Som tidigare nämnts har Skolverket uppdraget att administrera försöket med sfi-bonus och har för detta ändamål byggt upp en databas som kan användas på motsvarande sätt för ärenden om sfi-bonus enligt den lag som nu föreslås.

Regeringen bedömer att staten bör ersätta kommunerna för kostnader för utbetald sfi-bonus. Ersättning bör utgå för utbetald bonus och för kommunernas administrativa kostnader. Enligt förordningen om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare ska en schablonberäknad ersättning

till kommunerna för administrativa kostnader lämnas för varje beslut att bevilja sfi-bonus som försökskommunen fattar. Vidare föreskrivs att Skolverket prövar frågor om ersättning enligt förordningen. Ersättningen till kommunerna för administrativa kostnader är för försöksverksamheten i förordningen fastställd till 900 kronor per beslut. Med förslaget om att undanta sfi-bonusen från beskattning minskar kommunernas administration vid en nationell sfi-bonus jämfört med administrationen av försöksverksamheten. Rutiner kring den statliga ersättningen till kommunerna och storleken på ersättningen bör också fortsättningsvis regleras i förordning. De direkta kostnaderna för sfi-bonus och administration samt finansiering av dessa kostnader redovisas i avsnitt 8.2.

4.9 Felaktiga utbetalningar

Regeringens förslag: Om sfi-bonus betalas ut på felaktig grund eller med för högt belopp är den som tagit emot beloppet återbetalningsskyldig. Om felet inte har orsakats av den som tagit emot betalningen, är mottagaren återbetalningsskyldig endast om denne insett eller skäligen borde ha insett felet. Om mottagaren är återbetalningsskyldig ska kommunen kräva tillbaka beloppet. Kommunen får efterge återkravet helt eller delvis om det finns synnerliga skäl.

Regeringens bedömning: Om en kommun har återkrävt ett utbetalat belopp och återbetalning har skett bör kommunen i sin tur återbetala motsvarande belopp till Statens skolverk. Kommunen bör dock få behålla viss del av beloppet för de administrativa kostnader som återkravet förorsakar kommunen.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås att om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på något annat sätt förorsakat att sfi-bonus lämnats obehörigen eller med för högt belopp, eller om någon i annat fall tagit emot sfi-bonus obehörigen eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, ska kommunen återkräva vad som har betalats ut för mycket. Om det finns synnerliga skäl får kommunen efterge återkravet helt eller delvis. Om en kommun har återkrävt ett utbetalat belopp och återbetalning skett bör kommunen i sin tur återbetala motsvarande belopp till Skolverket. Kommunen bör dock få behålla viss del av beloppet för de administrativa kostnader som återkravet förorsakar kommunen.

Remissinstanserna: Endast få remissinstanser har yttrat sig. *Riksdagens ombudsmän (JO)* anser att övervägandena angående återkrav är otillräckliga och att underlaget är betjänt av ytterligare genomarbetning innan det läggs till grund för lagstiftning. *Länsrätten i Uppsala län* anför att den föreslagna ordningen innebär att något indrivningsbart beslut inte erhålls och föreslår att det bör införas en ordning liknande den som anges i 9 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453) när det gäller kommunens möjlighet att återkräva sfi-bonus som den

enskilde inte frivilligt återbetalar. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* instämmer helt i att felaktigt utbetald sfi-bonus ska återkrävas men anser att Skolverket ska återkräva vad som har betalats ut efter uppgifter från kommunerna.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: En grundläggande förutsättning för att upprätthålla allmänhetens respekt för de offentliga systemen är att ersättningar och bidrag endast betalas ut till dem som är berättigade. Felaktiga utbetalningar kan även långsiktigt urholka finansieringen av ersättningar och bidrag. Mot denna bakgrund är det avgörande för såväl legitimitet som finansiering att utbetalningssystemet säkerställer korrekta utbetalningar till den som är berättigad, att adekvat kontrollverksamhet etableras samt att felaktigt utbetalda ersättningar och bidrag återkrävs.

För att systemet med sfi-bonus ska få avsedd effekt är det angeläget att sfi-bonus utbetalas endast när villkoren enligt den föreslagna lagen är uppfyllda. En förutsättning för detta är att kommunerna i sin ärendehandläggning har god kvalitet i sina utredningar, tillräckligt beslutsunderlag samt god dokumentation i akterna och iakttar förvaltningslagens (1986:223) bestämmelser om ärendehandläggning.

Det system som regeringen har föreslagit för administrationen av sfi-bonus med en nationell informationsdatabas kommer att underlätta hanteringen av ärendena. Det kan dock inte uteslutas att sfi-bonus kan komma att betalas ut felaktigt.

Återbetalningsskyldigheten

I promemorian föreslogs att kommunen skulle återkräva ett belopp som betalats ut felaktigt på grund av oriktiga uppgifter eller underlåtenhet av sökanden att lämna uppgifter eller om denne på något annat sätt förorsakat att sfi-bonus lämnats obehörigen eller med för högt belopp. Den i promemorian föreslagna bestämmelsen om återkrav följer i princip motsvarande bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring (20 kap. 4 §). Motsvarande reglering om återkrav finns även på socialtjänstens område. Regeringen anser att regleringen om återbetalningsskyldighet och återkrav bör ha en till språk och innehåll tydligare utformning än den bestämmelse som föreslogs i promemorian.

Med stöd av den nationella informationsdatabasen och genom kontroller hos Skatteverket, kommer kommunen att kunna kontrollera de flesta uppgifter som behövs för ett beslut i ärendet om sfi-bonus. Sökanden behöver endast i begränsad omfattning lämna uppgifter för att kommunen ska kunna fatta beslut. Uppgift om att sökanden tillhör målgruppen för sfi-bonus ska, för det fall den inte är känd för kommunen, styrkas genom att beslutet om uppehållstillstånd visas upp. Vidare kan krävas att sökanden företer ett intyg om studietiden för det fall studierna har inletts i en annan kommun än den där ansökan om sfi-bonus görs. Ett intyg om studietiden kan också krävas om sökanden har genomfört sina studier vid en folkhögskolas utbildning som motsvarar sfi, tillsammans med uppgift om betyg. En underlåtenhet att lämna dessa uppgifter kommer att leda till att sfi-bonus inte kan betalas ut. I lagrådsremissen föreslogs en bestämmelse om återkrav som utgick från

att mottagaren ska betala tillbaka sfi-bonus som har betalats ut felaktigt eller med för högt belopp. Det föreslogs vidare att om en felaktig utbetalning inte beror på mottagaren ska beloppet betalas tillbaka endast om denne insett eller skäligen borde ha insett att utbetalningen var felaktig. *Lagrådet* har haft synpunkter på utformningen av bestämmelsen. *Lagrådet* anser att bestämmelsen bör formuleras så att det tydligt framgår att återbetalningsskyldigheten inträder när bonus har betalats ut till sökanden på felaktig grund eller med för högt belopp eller till någon annan än sökanden. Regeringen instämmer i att avsikten med bestämmelsen kommer bättre till uttryck om den formuleras på det sätt som *Lagrådet* har föreslagit.

Återkrav och eftergift

När kommunen har konstaterat att återbetalning bör ske, ska kommunen besluta om att kräva tillbaka det felaktigt utbetalda beloppet. Kommunen ska dock kunna efterge återkravet helt eller delvis om det finns synnerliga skäl för detta. Möjligheten att efterge återkravet ska tillämpas restriktivt. Endast om det finns synnerliga skäl, t.ex. med hänsyn till betalningsmottagarens personliga och ekonomiska förhållanden, kan kommunen avstå från att kräva tillbaka sfi-bonusen. *Lagrådet* har anfört att det inte framgår klart varför uttrycket synnerliga skäl har valts i det här sammanhanget och att detta bör utvecklas ytterligare i den fortsatta beredningen. Som framgår i avsnitt 4.3 är syftet med sfi-bonus att utgöra ett incitament för att nyanlända snabbare ska etablera sig på arbetsmarknaden. Ersättningen, som är prestationsbaserad, skiljer sig på så sätt från andra ersättningar och bidrag i förmånssystemen. Sfi-bonus ska, om villkoren är uppfyllda, betalas ut till sökanden oavsett om denne har ett ekonomiskt behov av ersättningen eller inte. De nyanlända som kommer i fråga för sfi-bonus uppbär i regel en annan form av ersättning för sin försörjning. Vidare bedömer regeringen att återkravsärenden kommer att hanteras av kommunerna i mycket begränsad omfattning eftersom Skolverkets informationsdatabas kommer att underlätta en korrekt handläggning av ärendena. Regeringen anser att oriktigt utbetalda belopp ska återkrävas om inte mycket starka skäl talar emot detta. Eftergift bör kunna bli aktuellt om det med hänsyn till den återbetalningsskyldiges ekonomiska situation får anses utsiktslöst att återbetalning ska ske under den närmaste överskådliga tiden. Allvarlig sjukdom och liknande tillstånd är ett annat exempel på en omständighet som kan beaktas vid eftergiftsprövningen.

Länsrätten i Uppsala län har påpekat att ett beslut av kommunen att kräva tillbaka en oriktig utbetalning inte kan läggas till grund för indrivning och har föreslagit en ordning liknande den som regleras i 9 kap. 3 § socialtjänstlagen. Enligt 9 kap. 1 § socialtjänstlagen får socialnämnden återkräva ekonomiskt bistånd som utbetalats på felaktiga grunder i visst fall. Ett sådant krav ska föregås av en bedömning av den ersättningsskyldiges ekonomiska förhållanden. Vill socialnämnden föra talan om bl.a. ersättning som en enskild inte betalar tillbaka frivilligt för ekonomisk hjälp ska socialnämnden väcka talan hos förvaltningsrätten inom tre år från det kommunens kostnader uppkom, se 9 kap. 3 §

Regeringen föreslår alltså att den som tar emot bonus som har betalats ut felaktigt i vissa fall ska vara återbetalningsskyldig. Kommunen ska i sådant fall besluta att kräva tillbaka vad som betalats ut felaktigt. Beslutet ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol, se avsnitt 6. Såsom Länsrätten i Uppsala län påpekat kan kommunens beslut om återkrav inte läggas till grund för exekutiva åtgärder mot den återbetalningsskyldige. Om den återbetalningsskyldige överklagar beslutet till förvaltningsrätten, kan däremot förvaltningsrättens lagakraftvunna dom ligga till grund för verkställighet (3 kap. 1 § första stycket 1 utsökningsbalken). Överklagas inte beslutet måste kommunen för att få en exekutionstitel ansöka om betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten eller väcka talan vid allmän domstol med yrkande om återbetalning. I en sådan process kan domstolen på begäran av part också pröva frågan om det finns skäl för eftergift (jfr NJA 2008 s. 560). Kronofogdemyndighetens utslag i målet om betalningsföreläggande eller domstolens dom avseende återbetalning kan sedan läggas till grund för indrivning. Den ersättningsskyldige kan, i stället för att överklaga beslutet till förvaltningsrätten, välja att väcka talan i allmän domstol med yrkande om att domstolen ska fastställa att denne inte är betalningsskyldig, s.k. negativ fastställsetalan. Någon särskild lagreglering för det förfarande som nu beskrivits krävs inte. I motsats till vad som gäller enligt 9 kap. socialtjänstlagen kommer kommunens beslut om återkrav av sfi-bonus att kunna överklagas. Frågan om eftergift på grund av den ersättningsskyldiges ekonomiska förhållanden kan därvid komma att prövas. Att därutöver föreskriva en ordning liknande den som anges i 9 kap. 3 § socialtjänstlagen, på det sätt som Länsrätten i Uppsala län har föreslagit, är inte nödvändigt för att säkerställa vare sig statens eller den enskildes rätt.

För att begränsa antalet återkravsärenden hos kommunen bör den enskilde få information både om sin rätt till sfi-bonus och om sin skyldighet att lämna riktiga uppgifter när han eller hon ansöker om bonus. Informationen bör vara klar, tydlig och lättbegriplig.

Hanteringen av återkrav

Länsstyrelsen i Norrbottens län har anfört att Skolverket i stället för kommunerna bör återkräva felaktiga utbetalningar. I avsnitt 4.8 föreslås att kommunerna ska ta emot ansökningar, besluta om och betala ut sfi-bonus. Prövningen av om en utbetald bonus ska återkrävas innebär vanligen en prövning av de materiella förutsättningarna för sfi-bonus. Kommunen har kännedom om de materiella omständigheterna i det enskilda fallet. Kommunerna bör därför ha till uppgift att också besluta om och i övrigt hantera återkrav.

I avsnitt 4.8 har också beskrivits att kommunen ska rapportera uppgift om beslut om och utbetalningar av sfi-bonus till Skolverkets centrala databas. Skolverket ska därefter ersätta kommunen för utbetald bonus och för administrationen av ärendet. För det fall kommunen har återkrävt en felaktigt utbetald bonus och återbetalning har skett, bör kommunen

betala tillbaka motsvarande belopp till Skolverket. Kommunen bör dock få behålla viss del av beloppet för de administrativa kostnader som återkravet förorsakar kommunen. Föreskrifter om ersättning till kommunerna för administrationen av återkrav och deras återbetalningsskyldighet till Skolverket regleras lämpligen i förordning. Prop. 2009/10:188

4.10 Några sekretessfrågor

Regeringens bedömning: Det finns inte behov av att införa en regel om sekretesskydd i ärenden om sfi-bonus eftersom det inte ska förekomma integritetskänsliga uppgifter i sådana ärenden.

Promemorian föreslag: I promemorian föreslås att sekretess ska gälla i ärenden om sfi-bonus för uppgift om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider men om uppgiften röjs. Promemorian föreslag ska ses mot bakgrund av att det i promemorian även lämnas förslag om att viss tid när personen varit förhindrad att delta i undervisningen på grund av styrkt sjukdom eller vård av eget barn inte ska inräknas i de tidsramar som ska gälla för sfi-bonusen och att uppgifter om personens hälsotillstånd och andra integritetskänsliga uppgifter ska hanteras i ärenden om sfi-bonus.

Remissinstanserna: De remissinstanser som uttalat sig har tillstyrkt eller inte haft någon erinran mot förslaget. *Kammarrätten i Jönköping* anser att det i förslaget till ändring av 9 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) bör anges vilken eller vilka myndigheter som bestämmelsen om sekretess i ärenden om sfi-bonus avser. *Statens skolverk* anser att det bör utredas vidare om det behöver införas en kompletterande sekretessbestämmelse som innebär att vissa uppgifter också kan skyddas i Skolverkets verksamhet.

Skälen för regeringens bedömning: För att kunna handlägga en ansökan om sfi-bonus behöver kommunen vissa uppgifter om enskildas förhållande som kan vara skyddade av sekretess när de förekommer i andra slags ärenden. Uppgifterna kan ha lämnats av den enskilde själv vid ansökan eller ha inhämtats av kommunen från någon annan myndighet. Kommunen kan bara inhämta uppgifter från andra myndigheter i sådana fall då det är förenligt med tillämpliga sekretessregler.

Sekretess i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet

Enligt 22 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess i verksamhet som avser folkbokföring för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs. Bestämmelsen omfattar uppgifter om enskildas personliga förhållanden som finns i de olika register som förs i verksamheten samt i de olika slag av ärenden som förekommer i denna. Skaderekvisitet i bestämmelsen är kvalificerat rakt vilket innebär en stark presumtion för att uppgifterna är offentliga. En förutsättning för

att en uppgift ska omfattas av sekretess är att det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon henne eller honom närstående lider men om uppgiften röjs. Föremålet för sekretessen är uppgift om enskilda personliga förhållanden. Det är helt klart att t.ex. en adressuppgift avser ett personligt förhållande. Såsom skaderekvisitet i 22 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen är utformat kan skydd ges åt uppgifter av mer eller mindre ömtålig art men också åt uppgifter som normalt betraktas som harmlösa men som på grund av speciella omständigheter i det enskilda fallet är skyddsvärda. Uppgifter om namn, adress, personnummer, civilstånd och nationalitet är i normala fall offentliga. Även uppgift om när en person för första gången folkbokfördes i en kommun får anses vara sådana harmlösa uppgifter som i normala fall är offentliga. Sekretessskyddet i 22 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen torde därför i normalfallet inte utgöra hinder mot att sådana uppgifter lämnas till en kommun inför beslut om sfi-bonus.

Vid sidan av de generella bestämmelserna om folkbokföringsverksamhet i 22 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen finns det i 21 kap. 5 § särskilda bestämmelser till skydd för utlänningar. Enligt 21 kap. 5 § första stycket gäller sekretess för uppgift som rör utlänning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlänningen och utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlänningar. Bestämmelsen – som är tillämplig inom hela den offentliga förvaltningen, även hos kommunerna – omfattar varje slag av uppgifter som rör utlänningar oavsett i vilket sammanhang de förekommer. Av uttrycket ”övergrepp eller annat allvarligt men” följer att endast relativt allvarlig skada kan leda till sekretess. Det krävs emellertid inte någon högre grad av sannolikhet för sådan skada för att sekretessen ska gälla. Det räcker att det föreligger en beaktansvärd risk för sådan skada. Dessutom fordras att risken för skada ska vara föranledd av förhållandet mellan utlänningen och någon av de i lagrummet angivna subjekten, nämligen utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlänningar (prop. 1979/80:2 Del A s. 209). Mot denna bakgrund bedömer regeringen att sekretessskyddet i 21 kap. 5 § normalt sett inte utgör hinder mot att uppgift om när en person för första gången folkbokfördes i en kommun lämnas till en kommun inför beslut om sfi-bonus.

Sekretess hos Migrationsverket

Enligt 37 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen gäller, utöver vad som följer av 21 kap. 5 §, sekretess i verksamhet för kontroll över utlänningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. Av andra stycket samma lagrum framgår att, i verksamhet för kontroll över utlänningar, gäller sekretess också för anmälan eller annan utsaga av enskild, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgett utsagan eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Beträffande beslut i ärende som avses i 37 kap. 1 § första och andra styckena offentlighets- och sekretesslagen gäller sekretessen dock endast för uppgifter i skälen. Med verksamhet för kontroll över utlänningar avses inte bara förvaltningsärenden om t.ex. visering, uppehållstillstånd, arbetstillstånd, avvisning eller utvisning utan också kontrollåtgärder och annan löpande tillsyn. Sekretessen enligt första och andra styckena gäller inte i fråga om en myndighets beslut i ärenden som där avses. Dock kan skälen till ett beslut hållas hemliga.

För att en person ska ha rätt till sfi-bonus är det en förutsättning att personen har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 2, 3, 3 a, 4 eller 6 §, 12 kap. 18 §, 21 kap. eller 22 kap. utlänningslagen (2005:716). De personer som omfattas av förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. omfattas av den nu föreslagna lagen om sfi-bonus. För dessa personer har kommunerna redan de uppgifter de behöver för att avgöra om de tillhör personkategorier som har rätt till sfi-bonus. När det gäller andra personer som inte omfattas av förordningen kan kommunen i vissa fall behöva uppgifter som utvisar om dessa tillhör någon av de personkategorier som har rätt till sfi-bonus. Uppgift om på vilken grund en person har beviljats uppehållstillstånd utgör en sådan uppgift som omfattas av sekretess hos Migrationsverket enligt 37 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen. Sekretess gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. Kommunen torde därför i de flesta fall sakna möjlighet att begära uppgifter från Migrationsverket om på vilken grund en person har beviljats uppehållstillstånd. Det får i stället ankomma på den person som ansöker om sfi-bonus att visa att han eller hon tillhör personkretsen som omfattas av lagen om sfi-bonus. Det kan ske genom att sökanden uppvisar sitt uppehållstillstånd av vilket grunden för beslutet framgår. Handläggande tjänsteman kan göra en anteckning i akten att sökanden tillhör en sådan personkategori som har rätt till sfi-bonus, dock utan att ange på vilken grund uppehållstillstånd har beviljats. Det är av stor vikt att sådana uppgifter, för vilket stark sekretess råder hos Migrationsverket, inte tillförs ärendet hos kommunen.

Sekretess i kommunal verksamhet

Inom socialtjänsten gäller sekretess enligt 26 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom eller henne närstående lider men. I bestämmelsens fjärde stycke anges att ärenden om bistånd åt asylsökande och andra utlänningar samt ärenden om introduktionsersättning för flyktingar och andra utlänningar jämföras med socialtjänst. Ärenden om sfi-bonus jämföras inte med socialtjänst och omfattas därför inte av bestämmelsen.

Den generella sekretessregeln i 21 kap. 5 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen är tillämplig även inom kommunal verksamhet men på grund av de särskilda förutsättningar som gäller för sekretess enligt bestämmelsen torde denna bli tillämplig i ärenden om sfi-bonus endast i undantagsfall.

I ärenden om sfi-bonus kommer det att finnas uppgifter om den enskildes bostadsadress och andra kontaktuppgifter. Enligt 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen gäller sekretess hos myndighet för uppgift om enskilds bostadsadress eller annan jämförbar uppgift som kan lämna upplysning om var den enskilde bor stadigvarande eller tillfälligt, enskilds telefonnummer, e-postadress eller annan jämförbar uppgift som kan användas för att komma i kontakt med den enskilde och för motsvarande uppgifter om anhöriga till den enskilde, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom eller henne närstående kan komma att utsättas för våld eller annan allvarligt men om uppgiften röjs. Sekretessregeln tillämpas inte om någon annan sekretessbestämmelse som ger ett starkare skydd för uppgiften är tillämplig hos myndigheten. Skaderekvisitet i 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen är utformat på så sätt att det är en förutsättning för sekretess att det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom eller henne närstående kan komma att utsättas för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Med hänsyn till detta torde kontaktuppgifter avseende enskilda i ärenden om sfi-bonus omfattas av sekretessskyddet i 21 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen endast i undantagsfall.

Det saknas således i de flesta fall sekretesskydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i ärenden om sfi-bonus. Det ska emellertid inte förekomma integritetskänsliga uppgifter i ärenden om sfi-bonus, såsom föreslogs i promemorian. Regeringen finner därför att det inte nu finns behov av att införa en regel om sekretesskydd i ärenden om sfi-bonus.

4.11 Skolverkets administration

Regeringens bedömning: Statens skolverk bör få i uppdrag att informera kommunerna om hur det nationella bonussystemet fungerar samt att bistå kommunerna med stöd för deras information till studerande i svenskundervisning för invandrare (sfi). Skolverket bör dessutom få i uppdrag att använda informationsdatabasen som inrättats för försöksverksamheten med sfi-bonus för att stödja kommunernas administration och förhindra att sfi-bonus utbetalas felaktigt till samma person från olika kommuner. Skolverket bör också få i uppdrag att även fortsättningsvis betala ut ersättning till kommunerna för utbetald bonus och för administrationskostnader.

Promemorians bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Skolverket* anser att förslaget att inrätta och administrera en informationsdatabas kräver att en rad frågor övervägs innan förslaget kan genomföras. Bl.a. bör det enligt verket utredas på vilken rättslig grund en sådan informationsbehandling kan göras och om det för informationsdatabasen behövs en särskild registerförfattning som bl.a. reglerar för vilka ändamål uppgifterna får behandlas och vilka som ska ha direktåtkomst till uppgifterna. Det behöver också enligt verket

Skälen för regeringens bedömning: Skolverket har ett uppdrag att informera om och följa upp resultaten i sfi. Skolverket har inför försöksverksamheten med sfi-bonus byggt upp en informationsdatabas med uppgifter om vilka som har sökt och vilka som har fått sfi-bonus och deras betyg m.m. Förutom att fungera som kontrollfunktion för utbetalningar av sfi-bonus används databasen för de andra huvuduppgifter som Skolverket har i fråga om sfi-bonus, dvs. dels att betala ut medel till kommunerna, dels att hämta in och sammanställa information som är av betydelse för uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten med sfi-bonus.

I samband med att försöksverksamheten inleddes fick Skolverket också i uppdrag att svara för information till kommunerna om sfi-bonus. Skolverket bistod även kommunerna genom att utforma stöd för kommunernas information till sfi-studerande. Regeringen ansåg att det var viktigt att säkerställa att målgruppen får enhetlig information i samtliga kommuner. Skolverket bör få motsvarande uppgifter avseende den nationella reformen med sfi-bonus.

Ersättning från Skolverket till försökskommunerna under försöksperioden för sfi-bonus innefattar, förutom ersättning för utbetald bonus och inbetalda arbetsgivaravgifter, ett schablonberäknat belopp per utbetalning som ska täcka kommunernas administrationskostnad. Ersättningen är fastställd i förordningen (2009:728) om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare. *Skolverkets* invändningar, som redovisats ovan, behandlas i avsnitt 5.

5 Personuppgifter i ärenden om sfi-bonus

Regeringens förslag: Kommunen ska lämna uppgifter om de personer som har ansökt om sfi-bonus till berörda myndigheter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om kommunens uppgiftsskyldighet.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Datainspektionen* anser att det är fråga om ett myndighetsregister med ett stort antal registrerade och ett särskilt känsligt innehåll, som bör regleras i lag. *Datainspektionen* föreslår att bestämmelser som särskilt reglerar behandlingen av personuppgifter, såväl hos kommunerna som hos Statens skolverk, tas in i den föreslagna lagen om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare. I dessa bestämmelser bör det bl.a. anges för vilka ändamål som personuppgifterna får behandlas, vilka personuppgifter som får behandlas, vilken information som ska lämnas samt hur länge personuppgifterna får bevaras. I lagen bör även regleras vilken åtkomst som är nödvändig för kommunerna att ha till den centrala

databasen. I den mån det kan bli fråga om direktåtkomst för kommunerna bör uppmärksammas att de uppgifter som omfattas av direktåtkomsten kan komma att utgöra allmänna handlingar hos varje kommun. I promemorian saknas dessutom en redovisning av behovet av den aktuella personuppgiftsbehandlingen, i jämförelse med det integritetsintrång som detta utan tvekan utgör. Sådana överväganden måste redovisas i lagstiftningsarbetet. *Skolverket* anför att det inte kan uteslutas att databasen också kan komma att innehålla känsliga uppgifter om t.ex. hälsa eftersom studietiden kan förlängas med högst sex månader på grund av styrkt sjukdom eller vård av eget barn. Det behöver därför utredas på vilken rättslig grund en sådan informationsbehandling kan göras. Det behöver också utredas om det för informationsdatabasen behövs en särskild registerförfattning som bl.a. reglerar för vilka ändamål uppgifterna får behandlas och vilka som ska ha direktåtkomst till uppgifterna. Det behöver vidare utredas om *Skolverket* kan behöva få bemyndigande att meddela föreskrifter även avseende informationsdatabasen.

Skälen för regeringens förslag: Såsom tidigare framhållits är det viktigt att det går att säkerställa att sfi-bonus lämnas endast till personer som är berättigade till sådan och med korrekta belopp. I samband med att försöksverksamheten med sfi-bonus inleddes fick *Skolverket* i uppdrag att dels informera försökskommunerna om hur bonussystemet fungerar, dels inrätta en informationsdatabas som bl.a. skulle stödja kommunernas administration och förhindra att sfi-bonus utbetalas felaktigt till samma person från olika kommuner, se avsnitt 4.8. Utöver den kontrollfunktion för utbetalningar av sfi-bonus som databasen innebär, används den även för de andra huvuduppgifter som *Skolverket* har i fråga om sfi-bonus; dels att betala ut medel till kommunerna, dels att hämta in och sammanställa information som är av betydelse för uppföljning och utvärdering av reformen med sfi-bonus. Regeringen bedömer att *Skolverket* även fortsättningsvis ska ha denna uppgift och att uppdraget ska utökas till att även lämna information om reformen med nationell sfi-bonus till samtliga kommuner och att administrera informationsdatabasen så att den blir tillgänglig för alla kommuner.

För att möjliggöra inrättandet av en nationell informationsdatabas med de funktioner som beskrivs ovan krävs, också fortsättningsvis, att *Skolverket* har tillgång till personuppgifter i ärenden om sfi-bonus. Uppgifterna kommer, liksom under försöksverksamheten, att samlas in av kommunerna som sedan vidarebefordrar dem till *Skolverket*.

Behandling av personuppgifter

Såväl kommunernas insamling av personuppgifter som *Skolverkets* vidare hantering av dessa utgör sådan behandling av personuppgifter som kommer att omfattas av personuppgiftslagen (1998:204). Personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen är den som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter (3 § personuppgiftslagen). Kommunerna och *Skolverket* kommer således att vara

personuppgiftsansvariga för den behandling av personuppgifter som de utför inom ramen för informationsbehandlingen.

Enligt 13 § personuppgiftslagen är det förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar

- a) ras eller etniskt ursprung,
- b) politiska åsikter,
- c) religiös eller filosofisk övertygelse, eller
- d) medlemskap i fackförening.

Det är också förbjudet att behandla sådana personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv. Uppgifter av den art som anges i 13 § betecknas i personuppgiftslagen som känsliga uppgifter. Det finns undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter i 5 a § och 15–20 §§ samt i 8 § personuppgiftsförordningen (1998:1191).

Såsom tidigare beskrivits är avsikten inte att det ska förekomma integritetskänsliga uppgifter i ärenden om sfi-bonus, varken hos kommunerna eller hos Skolverket. De uppgifter som kommer att förekomma i kommunernas ärenden om sfi-bonus är

- den sökandens namn,
- den sökandens personnummer,
- datum för ansökan,
- datum för erbjuden sfi-start,
- datum för första folkbokföring i en kommun,
- uppgift om att personen tillhör personkretsen för sfi-bonus (dock inte uppgift om på vilken grund uppehållstillstånd har beviljats),
- genomförda studievägar,
- antal studietimmar,
- resultat på nationella slutprov,
- uppnådda betyg, och
- beslut i ärenden om sfi-bonus (dvs. datum för beslut, beslutets innebörd – bifall eller avslag – och, om bifall, med vilket eller vilka belopp sfi-bonus har beviljats).

På samma sätt som gäller för försöksverksamheten, föreslår regeringen att kommunerna rapporterar in dessa uppgifter till Skolverkets informationsdatabas. Uppgift om att personen tillhör personkretsen för sfi-bonus är emellertid inte någon uppgift som ska registreras särskilt i databasen. Det är en förutsättning för registrering i databasen att sökanden i fråga tillhör personkretsen. Ansökningar från personer som inte tillhör personkretsen *kan* inte bifallas och uppgifter i sådana ärenden ska heller inte rapporteras till Skolverkets informationsdatabas. Databasen kommer således att innehålla de ovan nämnda uppgifterna, förutom uppgift om att personen tillhör personkretsen för sfi-bonus, samt uppgift om huruvida en kommun har gjort förfrågningar med anledning av en ansökan om sfi-bonus.

Inför ett beslut i ett ärende om sfi-bonus kan kommunerna, genom den centrala databasen, få uppgifter från Skolverket om huruvida sfi-bonus tidigare har betalats till sökanden eller om någon annan kommun har gjort förfrågningar med anledning av en ansökan om sfi-bonus. Syftet med en sådan förfrågan är att undvika att någon felaktigt får sfi-bonus flera gånger eller med för högt belopp. Det är emellertid inte avsikten att

kommunerna ska ha direktåtkomst till uppgifterna i databasen. Kommunerna får i stället vända sig till Skolverket när de önskar uppgifter ur databasen.

De flesta uppgifter som kommer att behandlas i ärenden om sfi-bonus kommer att sakna sekretesskydd. Regeringen har mot bakgrund av att det inte kommer att finnas några integritetskänsliga uppgifter i Skolverkets informationsdatabas bedömt att det inte finns behov av att införa en regel om sekretesskydd i ärenden om sfi-bonus (avsnitt 4.10). Avsikten är således inte att uppgifter av det slag som anges i 13 § personuppgiftslagen ska behandlas i ärenden om sfi-bonus.

I 10 § personuppgiftslagen anges att personuppgifter får behandlas bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen eller om behandlingen är nödvändig för att t.ex. den personuppgiftsansvarige eller en tredje man till vilken personuppgifter lämnas ut ska kunna utföra en arbetsuppgift i samband med myndighetsutövning (punkten e), eller ett ändamål som rör ett berättigat intresse hos den personuppgiftsansvarige eller hos sådan tredje man till vilken personuppgifterna lämnas ut ska kunna tillgodoses, om detta intresse väger tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten (punkten f).

Såsom tidigare beskrivits är ändamålen med informationsdatabasen dels att vara ett stöd för kommunernas administration och förhindra att sfi-bonus utbetalas felaktigt, dels att vara ett stöd vad avser Skolverkets uppgifter att betala ut medel till kommunerna samt att hämta in och sammanställa information som är av betydelse för uppföljning och utvärdering av reformen. När det gäller ändamålet att vara ett stöd för kommunernas administration bedöms behandlingen vara nödvändig för att kommunerna ska kunna utföra en arbetsuppgift i samband med myndighetsutövning, dvs. besluta om och betala ut sfi-bonus till enskilda sökande. När det gäller ändamålet att stödja Skolverkets uppgifter att betala ut medel till kommunerna samt att hämta in och sammanställa information som är av betydelse för uppföljning och utvärdering, bedöms behandlingen vara nödvändig för att ett ändamål som rör ett berättigat intresse ska kunna tillgodoses och detta intresse bedöms väga tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten.

Om uppgifter om en person samlas in från personen själv ska den personuppgiftsansvarige i samband därmed självständigt lämna den registrerade information om behandlingen av uppgifterna (23 § personuppgiftslagen). Samlas personuppgifterna i stället in från någon annan källa än den registrerade, ska den personuppgiftsansvarige enligt 24 § personuppgiftslagen självständigt lämna den registrerade information om behandlingen av uppgifterna när de registreras eller – om uppgifterna är avsedda att lämnas ut till tredje man – när de lämnas ut första gången. Information ska senast lämnas i samband med att uppgifterna används för att vidta åtgärder som rör den enskilde, om så sker. Av 25 § personuppgiftslagen framgår vilken information som ska lämnas, bl.a. uppgift om vem som är personuppgiftsansvarig och uppgift om ändamålen med behandlingen. Information behöver dock inte lämnas om sådant som den registrerade redan känner till (25 § andra stycket personuppgiftslagen). Skolverkets informationsskyldighet kommer alltså

att omfatta sådana uppgifter som samlas in från andra källor än den enskilde själv, i detta fall från kommuner i form av anmälningar av ansökningar och fattade beslut i ärenden om sfi-bonus. Den informationsskyldighet som Skolverket åläggs enligt personuppgiftslagen kan emellertid i praktiken begränsas genom att kommunerna, som är personuppgiftsansvariga för de uppgifter som dessa samlar in t.ex. i anslutning till att ansökningar om sfi-bonus lämnas in, lämnar information till sökandena inte bara om den egna behandlingen av personuppgifter utan även om den vidarebehandling av uppgifterna som Skolverket utför. På så vis får den enskilde sådan information som ska lämnas enligt personuppgiftslagen.

I anslutning till att sfi erbjuds eller när ansökan om sfi-bonus görs av den enskilde bör kommunerna lämna information om att uppgifterna kommer att lämnas ut till Skolverket för kontroller i samband med utbetalning av bonus för ändamålen att vara ett stöd för Skolverkets uppgifter att betala ut medel till kommunerna samt att hämta in och sammanställa information som är av betydelse för uppföljning av reformen.

Datainspektionen och *Skolverket* har anfört att den aktuella personuppgiftsbehandlingen bör regleras i lag. Mot bakgrund av det ovan anförda och att det inte ska förekomma integritetskänsliga personuppgifter i ärenden om sfi-bonus bedömer regeringen att personuppgiftsbehandlingen i ärenden om sfi-bonus inte behöver regleras särskilt i lag. Regeringen konstaterar att reglerna i personuppgiftslagen är tillräckliga för ifrågavarande behandling av personuppgifter.

6 Överklagande

Regeringens förslag: Kommunens beslut i ärenden om sfi-bonus får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har invänt i sak mot utredningens förslag. *Länsrätten i Uppsala län* anför dock att den ökade arbetsbördan för förvaltningsdomstolarna måste beaktas så att de resurser som behövs tillförs domstolarna. *Jokkmokks kommun* anför att en kommun bör få ersättning för administration och eventuella domstolskostnader som föranleds av överklaganden av kommunens beslut i ärenden om sfi-bonus.

Skälen för regeringens förslag: Den föreslagna lagen om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare innebär att alla personer i målgruppen som uppfyller vissa givna villkor har rätt till ersättning. Denna rätt får anses utgöra en sådan civil rättighet som avses i artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Det bör därför finnas en möjlighet att få kommunens beslut om sfi-bonus omprövat och att överklaga beslutet till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd bör dock krävas vid överklagande till kammarrätten. Detsamma ska gälla för kommunens beslut om återkrav av felaktigt utbetald bonus.

Länsrätten i Uppsala län har anfört att den ökade arbetsbördan för förvaltningsdomstolarna måste beaktas så att de resurser som behövs tillförs domstolarna. Regeringen bedömer att den begränsade ökningen av arbetsbördan hos domstolar som kan komma att bli resultatet av de tillkommande målen om avslag på ansökan om sfi-bonus kan finansieras inom domstolarnas befintliga resurser. Se vidare avsnitt 8.1. Kommunernas kostnader för den ökade arbetsbördan med anledning av överklaganden av beslut i sfi-ärenden, vilken regeringen bedömer kommer att vara begränsad, beräknas rymmas inom den schablonersättning kommunen får från Skolverket, se avsnitt 4.8.

7 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagen om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare träder i kraft den 1 september 2010.

För att kunna få sfi-bonus ska den nyanlände ha folkbokförts i en kommun den 1 juli 2010 eller senare.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att lagen ska träda i kraft den 1 april 2009 och att sökanden ska ha folkbokförts i en kommun den 1 oktober 2008 för att vara berättigad till sfi-bonus.

Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av avsnitt 4.3 anser regeringen att en reform med nationell sfi-bonus bör genomföras så snart som möjligt. Statens skolverk har för administrationen av försöksverksamheten med sfi-bonus inrättat en informationsdatabas om svenskundervisning för invandrare (sfi) och sfi-bonus med de uppgifter som behövs för att kommunerna ska kunna ta ställning till om en bonus ska betalas ut. Informationsdatabasen kan användas även som stöd för en nationell reform. Skolverket har också ett uppbyggt system för att hämta in och sammanställa information som behövs för att kunna följa upp verksamheten med sfi-bonus som kan användas även för ett nationellt genomförande. Hänsyn måste tas till att kommunerna behöver tid att förbereda reformen innan lagen träder i kraft. I kommunernas uppgifter ingår att informera de nyanlända invandrare som omfattas av lagen om förutsättningar och villkor för att få sfi-bonus. Lagen bör därför träda i kraft den 1 september 2010. Med beaktande av att lagen (2009:657) om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare gäller för personer som folkbokförts för första gången i en kommun under en viss period, bör den nya lagen omfatta personer med första folkbokföringsdatum omedelbart efter den perioden. Lagen bör därför gälla för nyanlända som folkbokförts i en kommun den 1 juli 2010 eller senare.

8 Konsekvenser

8.1 Förväntade effekter av sfi-bonus

Införandet av en sfi-bonus förväntas medföra ett antal positiva effekter för såväl nyanlända invandrare, dvs. på individnivå, som för samhället som helhet. Den som snabbt lär sig svenska får förbättrade möjligheter på arbetsmarknaden och därigenom bättre möjligheter att klara sin egen försörjning. Sfi-bonusen premierar en snabb språkinläring. Möjligheterna att kvalificera sig för sfi-bonus kommer vara desamma för alla som deltar i svenskundervisning för invandrare (sfi) och som hör till målgruppen, oavsett om den studerande skulle ha uppnått betyget Godkänt inom tolv månader även utan en särskild stimulans. Syftet med sfi-bonus är primärt att stimulera till ökat deltagande i sfi, snabbare studiestart, snabbare fullföljd utbildning och i förlängningen snabbare inträde på arbetsmarknaden.

Avsikten med att införa stimulansersättning till den som godkänns i sfi inom en viss tid är att det kommer att leda till ökade ansträngningar hos många sfi-elever att lära sig svenska snabbare. Fler personer förväntas uppnå högsta betygsnivå på den kurs de går inom en tidsrymd av tolv månader från kursstart och en del kan förväntas klara en högre nivå än i dag. Den genomsnittliga studietiden för att uppnå godkänd sfi-nivå förväntas också minska. Sammantaget bör detta leda till förbättrade förutsättningar för nyanlända invandrare att snabbare än i dag få ett arbete. Enligt regeringens bedömning bör därför den statsfinansiella kostnad som uppstår för sfi-bonus till dem som skulle ha uppnått betyget Godkänt även utan en särskild stimulans ställas mot den samhällsekonomiska vinsten av att många fler kan förväntas slutföra sina sfi-studier inom den föreslagna tidsperioden med de förstärkta incitament som bonusen ger.

I dag är drygt 50 procent av de sfi-studerande kvinnor. Trots detta finns det kvinnor som inte deltar i sfi av familjeskäl. Bonusen kan bidra till att öka familjens intresse av att kvinnan studerar. Genom sfi får de studerande förutom språkkunskaper även möjligheter till sociala kontakter, bättre kunskaper om samhället och större möjligheter att bli självförsörjande. Bonusen kan även motivera fler män att studera sfi och att fullfölja studierna i sfi och därmed förbättra sin ställning på arbetsmarknaden på längre sikt.

Det kan förväntas att sfi-studerande kommer att ställa krav på förbättrad kvalitet på utbildningen bl.a. i form av fler och mer kvalificerade sfi-lärare. I de kommuner där det är möjligt att välja mellan olika utbildningsanordnare kommer en konkurrenssituation att uppstå mellan anordnarna, varvid den anordnare som erbjuder undervisning som snabbast leder till godkännande i sfi kommer att gynnas.

Direkta incitament för kommunerna att förbättra sin sfi-verksamhet har tidigare skapats genom den prestationsrelaterade stimulansersättning till kommuner som tar emot flyktingar under 2007–2010 som införts genom förordningen (2007:662) om extra ersättning till kommuner 2007–2009 och förordningen (2009:1561) om extra ersättning till kommuner 2010 för att påskynda utlänningars etablering på arbetsmarknaden. Sådan ersättning lämnas med 20 000 kronor för varje person i åldern 18–64 år som omfattas av flyktingmottagandet i en kommun under 2007–2010 och som inom en tolv månadersperiod efter mottagandet har haft arbete eller arbetspraktik i minst fem månader eller har uppnått minst betyget Godkänt i sfi.

För personer som omfattas av flyktingmottagandet får kommunerna ersättning. Förutom den ersättning som lämnas genom förordningarna om extra ersättning till kommunerna 2007–2010 för att påskynda utlänningars etablering på arbetsmarknaden – och som bl.a. är avsedd för att finansiera sådana kvalitetshöjande kostnader för sfi som ska förbättra studieresultaten – utgår statlig ersättning med stöd av förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. En möjlig negativ konsekvens av sfi-bonus för sfi-elever som inte omfattas av flyktingmottagandet kan vara bli att dessa avstår från att kombinera sina studier med praktik eller arbete för att helt koncentrera sig på studierna och därmed öka sina chanser att få bonus. En annan risk är att den som skulle kunna få ett arbete utan att ha klarat godkänd sfi-nivå inte tar ett sådant arbete utan fortsätter att läsa svenska för att få del av sfi-bonusen. Dessa risker bedöms dock som små eftersom en arbetsinkomst normalt innebär ett större tillskott till den nyanländes ekonomi än en sfi-bonus. Det är önskvärt att den som får ett arbete innan han eller hon har tillräckliga svensk-kunskaper för att bli godkänd i sfi kan fortsätta att studera svenska parallellt med ett arbete. Här kan nämnas att instegsjobben har tillkommit i syfte att underlätta en kombination av arbete och deltagande i sfi.

Införande av sfi-bonus innebär nya uppgifter för kommunerna. Som framgår av avsnitt 4.8 kommer den administrativa hanteringen av sfi-bonusen att omfatta information till sfi-studerande, mottagande av ansökningar, inhämtande av uppgifter från andra myndigheter, uppgiftslämnande till Statens skolverk och utbetalning av medel till enskilda. Omfattningen av detta arbete kommer att skilja sig mellan kommunerna beroende på bl.a. storleken på deras mottagande av flyktingar och andra skyddsbehövande m.fl., övrig invandring till kommunen och andelen nyanlända invandrare som deltar i sfi och uppfyller villkoren för sfi-bonus. Skolverket kommer också att få ökade arbetsuppgifter.

Regeringen gav den 7 maj 2009 Skolverket i uppdrag att förbereda försöksverksamheten med sfi-bonus bl.a. genom att utforma ett informationsstöd samt rutiner för ersättning till kommunerna (IJ2009/959/IU). I enlighet med detta uppdrag har Skolverket utformat ett informationsmaterial till deltagarna i sfi om möjligheterna att erhålla sfi-bonus och om de villkor som ska vara uppfyllda för att sfi-studerande ska få sfi-bonus. Vidare har Skolverket inrättat en informationsdatabas som stöd till kommunernas administration och för att förhindra att sfi-bonus utbetalas felaktigt till samma person från olika kommuner.

Kostnaderna i domstolarna för mål som gäller överklagade beslut om avslag på ansökan om sfi-bonus eller återkrav av felaktigt utbetald bonus bedöms bli marginella och bör rymmas inom befintliga anslag. De direkta kostnaderna för sfi-bonus och administration samt finansiering av dessa kostnader redovisas i avsnitt 8.2.

8.2 Kostnader och finansiering

Kostnaderna för sfi-bonus bestäms av antalet och sammansättningen av deltagare i svenskundervisning för invandrare (sfi), deras utbildningsbakgrund och orsaken till att de invandrade etc. Som framgår av avsnitt 4 deltar inte alla nyanlända invandrare i sfi och en betydande andel avbryter sina studier. Av dem som uppnår betyget Godkänt är det bara en mindre andel som gör det inom den tid på tolv månader från erbjuden kursstart och högst femton månader från folkbokföringsdatum som krävs för att sfi-bonus ska betalas ut.

Enligt Statens skolverks statistik över deltagare i sfi som folkbokfördes mellan den 1 juli 2002 och den 30 juni 2005 hade 19 procent fått betyget Godkänt på studieväg 3, kurs D, inom 15 månader från folkbokföringsdatum och skulle därigenom vara berättigade till en bonus. Av dem som börjar på studieväg 1 eller 2 är det en väsentligt mindre andel som uppfyller villkoren för att få sfi-bonus.

Sfi-bonusen kommer att leda till att fler nyanlända invandrare påbörjar sfi och når godkänt resultat snabbare. Det är dock inte möjligt att med någon säkerhet beräkna den totala kostnaden för sfi-bonus.

Tidigare uppskattningar av de direkta kostnaderna för sfi-bonus (se promemorian) uppgick till cirka 100 miljoner kronor per år när reformen är fullt genomförd.

Utöver kostnader för utbetald sfi-bonus kommer kommunerna att ha kostnader för administration. Dessa kostnader avser i första hand personalkostnader för information, hantering av ansökningar, inhämtande av uppgifter från andra myndigheter och utbetalning av medel. Kostnaderna kan komma att variera mellan kommunerna. Med utgångspunkt från erfarenheter av liknande hantering av ansökningar från enskilda om ersättning och från ärendehantering vid Centrala studiestödsnämnden uppskattade regeringen den genomsnittliga handlägningskostnaden för sfi-bonus inom ramen för försöksverksamheten till cirka 500 kronor per ärende (se prop. 2008/09:156 Sfi-bonus – försöksverksamhet för att stimulera nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska). Kommunerna bör få ersättning av staten för de faktiska belopp som betalats ut som sfi-bonus och därutöver ett schablonberäknat belopp för varje utbetald sfi-bonus som ska ersätta en skäligen kostnad för information och administration. Utbetalning av medel till kommunerna bör göras kvartalsvis i efterskott från Skolverket. Med hänsyn tagen till att kommunerna kommer att ha vissa kostnader för information som inte är direkt knutna till ärendehantering och att de får ersättning för utbetalade sfi-bonusar i efterskott och därmed ådrar sig räntekostnader, bedömdes en ersättning om 900 kronor per ärende kompensera kommunerna för administrativa kostnader i samband med försöksverksamheten (se prop. 2008/09:156).

Med detta förslag om en nationell sfi-bonus minskar kommunernas administrativa kostnader eftersom sfi-bonus föreslås undantas från beskattning. Kommunerna kommer därmed inte behöva betala in arbetsgivaravgifter m.m. En ersättning om 800 kronor per utbetald sfi-bonus bör därmed kompensera kommunerna för deras administrativa kostnader.

Skolverket har redan i samband med försöksverksamheten med sfi-bonus upprättat en databas för insamling av uppgifter om sfi-bonus, samt tagit fram informationsmaterial till kommuner och studerande. Därutöver är regionala konferenser om den nationella reformen en lämplig informationsinsats inför ikraftträdandet. För detta ändamål får Skolverket disponera 150 000 kronor under 2010. Myndighetens löpande administration av utbetalningar av ersättning till kommunerna kommer dock att öka med en nationell sfi-bonus. Kostnaderna för den löpande administrationen beräknas till 600 000 kronor per år från och med 2011. Den totala kostnaden för införandet av en nationell sfi-bonus har beräknats till 81 miljoner kronor 2011 och 100 miljoner kronor från och med 2012. Motsvarande medel finns avsatta på statsbudgeten.

9.1 Förslaget till lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare

Målgrupp

1 § Prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare (sfi-bonus) lämnas till en nyanländ invandrare som

1. har fyllt 18 men inte 65 år,
2. har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 2, 3, 3 a, 4 eller 6 §, 12 kap. 18 §, 21 kap. eller 22 kap. utlänningslagen (2005:716), och
3. uppfyller villkoren enligt 2 och 3 §§.

Med svenskundervisning för invandrare avses i denna lag även en motsvarande utbildning enligt 13 kap. skollagen (1985:1100).

I paragrafens *första stycke* anges vilka som omfattas av lagen. Sfi-bonus ska lämnas till vissa nyanlända invandrare. För att omfattas av lagen ska den nyanlände ha fyllt 18 men inte 65 år och uppehållstillstånd ska ha beviljats på viss angiven grund. Dessutom ska de villkor som finns i 2 och 3 §§ vara uppfyllda. Förslaget behandlas i avsnitt 4.4.

Av *andra stycket* följer att också den som deltar i en utbildning som bedrivs av en folkhögskola och som motsvarar svenskundervisning för invandrare enligt 13 kap. skollagen ska kunna komma i åtnjutande av sfi-bonus. Det förutsätter att personen har förklarats behörig att delta i utbildningen enligt 13 kap. 12 § skollagen. Förslaget behandlas i avsnitt 4.3.

Villkor m.m.

2 § Sfi-bonus lämnas till en nyanländ som inom den tidsperiod som anges i 3 § har deltagit i svenskundervisning för invandrare och uppnått minst betyget Godkänt enligt något av följande alternativ:

- kurs B på studieväg 1,
- kurs C på studieväg 2, eller
- kurs D på studieväg 3.

I paragrafen anges att en nyanländ som, inom den tidsperiod som anges i 3 §, har deltagit i och uppnått minst betyget Godkänt på vissa kurser i svenskundervisning för invandrare (sfi) på någon eller några av de angivna studievägarna har rätt till sfi-bonus. För att sfi-bonus ska lämnas krävs således att betyget Godkänt har uppnåtts. Den nyanlände ska även ha deltagit i utbildningen för att sfi-bonus ska få lämnas. Förslaget behandlas i avsnitt 4.5.

3 § För att sfi-bonus ska lämnas måste minst betyget Godkänt ha uppnåtts inom tolv månader från det att utbildningen startade, dock senast inom femton månader från den dag då den nyanlände första gången folkbokfördes i en kommun.

I paragrafen anges hur den tidsperiod ska beräknas inom vilken minst betyget Godkänt ska ha uppnåtts för att sfi-bonus ska lämnas. Minst betyget Godkänt måste ha uppnåtts inom tolv månader från det att utbildningen startade, dock senast inom femton månader från den dag den nyanlände enligt uppgift i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet första gången folkbokfördes i en kommun. Tolv månadersfristen börjar löpa då en erbjuden utbildning i en kommun startar, oavsett om det är den kommun i vilken betyget Godkänt sedermera uppnås. Femton månadersfristen börjar löpa den dag den nyanlände för första gången folkbokförs i en kommun, oavsett om han eller hon därefter flyttar och deltar i sfi i en annan kommun eller flera andra kommuner. Förslaget behandlas i avsnitt 4.5.

4 § Sfi-bonus lämnas med

1. en halv bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs B på studieväg 1,
2. två tredjedels bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs C på studieväg 2, och
3. en hel bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs D på studieväg 3.

Sfi-bonus lämnas med högst en hel bonus. För en nyanländ som får sfi-bonus enligt första stycket ska redan utbetald sfi-bonus räknas av.

I paragrafen anges hur stor bonus som får lämnas när minst betyget Godkänt uppnåtts på respektive studieväg. Förslaget behandlas i avsnitt 4.6.

Ersättningsnivåerna är en halv bonus på kurs B på studieväg 1, två tredjedels bonus på kurs C på studieväg 2 och en hel bonus på kurs D på studieväg 3. Av *andra stycket* följer att sfi-bonus lämnas med sammanlagt högst en hel bonus till samma person, oavsett om personen uppnår betyget Godkänt på flera studievägar. Avräkning för tidigare utbetald sfi-bonus ska därvid ske. Detta innebär t.ex. att en person som har fått en halv sfi-bonus och därefter blir berättigad till två tredjedels bonus totalt kommer att erhålla den högre ersättningsnivån, dvs. två tredjedels bonus. Sfi-bonus lämnas således med det högsta belopp som intjänats.

5 § Utbetald sfi-bonus ska inte beaktas vid tillämpning av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

Bestämmelsen innebär att utbetald sfi-bonus inte ska beaktas i ärenden om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen eller i ärenden om introduktionsersättning enligt lagen om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar. Förslaget behandlas i avsnitt 4.7.

6 § Kommunen ska informera de nyanlända som omfattas av lagen om förutsättningar och villkor för att få sfi-bonus.

I bestämmelsen anges att kommunen ska informera de nyanlända invandrare som omfattas av lagen om förutsättningar och villkor för att få sfi-bonus. Förslaget behandlas i avsnitt 4.8.

Ansökan och beslut

7 § Ansökan om sfi-bonus görs skriftligen av den nyanlände hos den kommun där han eller hon är folkbokförd. Ansökan ska ha kommit in till kommunen inom tre månader från den dag då den nyanlände uppnådde minst betyget Godkänt enligt något av alternativen i 2 §.

I paragrafen anges att ansökan om sfi-bonus görs skriftligen av den nyanlände hos den kommun där han eller hon är folkbokförd. Detta innebär att ansökan ska göras hos den kommun sökanden är folkbokförd i när ansökan görs, även om hon eller han tidigare deltagit i sfi anordnad av en annan kommun. Vidare framgår av paragrafen att ansökan ska ha kommit in till kommunen inom tre månader från den dag då rätt till sfi-bonus uppkom. Om ansökan inkommer därefter är den att anse som för sent inkommen och kan inte bifallas utan ska avvisas. Förslaget behandlas i avsnitt 4.8.

8 § Kommunen beslutar om och betalar ut sfi-bonus.

Förslaget behandlas i avsnitt 4.8.

Återbetalningsskyldighet och återkrav

9 § Mottagaren av sfi-bonus är återbetalningsskyldig om bonusen betalats ut på felaktig grund eller med för högt belopp.

Om ett fel som avses i första stycket inte har orsakats av mottagaren, är denne återbetalningsskyldig endast om han eller hon insett eller skäligen borde ha insett felet.

Av paragrafen framgår att den som har tagit emot sfi-bonus som har betalats ut på felaktig grund eller med för högt belopp är skyldig att betala tillbaka det felaktigt utbetalda beloppet. Även den som har fått en utbetalning av misstag, t.ex. utan att ha ansökt om sfi-bonus, är att anse som mottagare av sfi-bonus i bestämmelsens mening. En sådan utbetalning ska anses ha skett på felaktig grund och återbetalningsskyldighet ska därvid inträda. Av *andra stycket* följer att om felet inte har orsakats av sökanden eller annan som på felaktig grund har fått bonus utbetald till sig, blir denne återbetalningsskyldig endast om han eller hon insett eller borde ha insett felaktigheten. Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Förslaget behandlas i avsnitt 4.9.

10 § Om mottagaren av sfi-bonus är återbetalningsskyldig enligt 9 §, ska kommunen återkräva beloppet. Prop. 2009/10:188

Om det finns synnerliga skäl, får återkravet helt eller delvis efterges.

Av paragrafens *första stycke* framgår att kommunen ska kräva tillbaka vad som har betalats ut för mycket när återbetalningsskyldighet enligt 9 § har konstaterats.

En möjlighet till eftergift regleras i *andra stycket*. Regeln ska tillämpas restriktivt. Omständigheter hänförliga till den återbetalningsskyldiges personliga eller ekonomiska förhållanden kan utgöra synnerliga skäl att helt eller delvis efterge återkravet. Möjligheten till eftergift ska ses som ett sätt att undvika orimliga följder av en återbetalningsskyldighet i det enskilda fallet.

Förslaget behandlas i avsnitt 4.9.

Uppgiftsskyldighet

11 § Kommunen ska lämna uppgifter om de nyanlända som har ansökt om sfi-bonus till berörda myndigheter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om kommunens uppgiftsskyldighet.

I paragrafen anges att kommunen ska lämna uppgifter om de nyanlända som har ansökt om sfi-bonus till berörda myndigheter. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om kommunens uppgiftsskyldighet. Förslaget behandlas i avsnitt 5.

Regeringen har inom ramen för försöksverksamheten för sfi-bonus utsett Statens skolverk att vara den myndighet som ska ta emot uppgifterna från kommunerna. Avsikten är att Skolverket även fortsättningsvis ska ha denna uppgift. För att Skolverket ska kunna fullgöra uppdraget krävs att verket har tillgång till vissa personuppgifter. För att statlig ersättning ska kunna betalas ut till kommunerna för deras kostnader för utgiven sfi-bonus krävs också att kommunerna lämnar vissa uppgifter om de personer som har beviljats sfi-bonus.

Överklagande

12 § Beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Förslaget behandlas i avsnitt 6.

Bemyndigande

13 § Regeringen får meddela föreskrifter om sfi-bonusens storlek.

Förslaget behandlas i avsnitt 4.6.

Ikraftträdandebestämmelse

Prop. 2009/10:188

Denna lag träder i kraft den 1 september 2010 och tillämpas på nyanlända som första gången folkbokfördes i en kommun den 1 juli 2010 eller senare.

Lagen träder i kraft den 1 september 2010. Sfi-bonus ska, efter lagens ikraftträdande, lämnas till vissa nyanlända invandrare som enligt uppgift i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, första gången folkbokförs i en kommun den 1 juli 2010 eller senare. Personer som första gången folkbokförs i en kommun före den 1 juli 2010 kan alltså inte få sfi-bonus med stöd av den föreslagna lagen.

Förslaget behandlas i avsnitt 7.

Studiestöd m.m.

11 kap.

34 § Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. utbildningsbidrag för doktorander, och
2. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för
 - kortare studier om funktionshinder,
 - kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och
 - studier inom vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, eller
2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

Ersättning enligt lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare ska inte tas upp.

Förslaget innebär att den bonus som har utbetalats enligt lagen om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare inte ska tas upp vid beräkning av inkomstskatt. Förslaget behandlas i avsnitt 4.7.

11 kap.

34 § Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. utbildningsbidrag för doktorander, och
2. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för
 - kortare studier om funktionshinder,
 - kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och
 - studier inom vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, eller
2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

Ersättning enligt lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom *utbildning i svenska* för invandrare ska inte tas upp.

Ändringen är en följd av förslaget till en ny skollag som ska börja tillämpas den 1 juli 2012 i de delar som härvid är av betydelse (prop. 2009/10:165). Enligt förslaget till ny skollag ska utbildningsformen svenskundervisning för invandrare benämnas utbildning i svenska för invandrare.

Lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare

1 § Prestationsbaserad stimulansersättning inom *utbildning i svenska* för invandrare (sfi-bonus) lämnas till en nyanländ invandrare som

1. har fyllt 18 men inte 65 år,
2. har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 2, 3, 3 a, 4 eller 6 §, 12 kap. 18 §, 21 kap. eller 22 kap. utlänningslagen (2005:716), och
3. uppfyller villkoren enligt 2 och 3 §§.

Med *utbildning i svenska* för invandrare avses i denna lag även en motsvarande utbildning vid *folkhögskola* enligt 24 kap. skollagen (2010:000).

2 § Sfi-bonus lämnas till en nyanländ som inom den tidsperiod som anges i 3 § har deltagit i *utbildning i svenska* för invandrare och uppnått minst betyget Godkänt enligt något av följande alternativ:

- kurs B på studieväg 1,
- kurs C på studieväg 2, eller
- kurs D på studieväg 3.

4 § Sfi-bonus lämnas med

1. en halv bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i *utbildning i svenska* för invandrare på kurs B på studieväg 1,
2. två tredjedels bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i *utbildning i svenska* för invandrare på kurs C på studieväg 2, och
3. en hel bonus för den som har uppnått minst betyget Godkänt i *utbildning i svenska* för invandrare på kurs D på studieväg 3.

Sfi-bonus lämnas med högst en hel bonus. För en nyanländ som får sfi-bonus enligt första stycket ska redan utbetald sfi-bonus räknas av.

Ändringen av författningsrubriken samt 1, 2 och 4 §§ är en följd av förslaget till en ny skollag som ska börja tillämpas den 1 juli 2012 i de delar som härvid är av betydelse (prop. 2009/10:165). Enligt förslaget till ny skollag ska utbildningsformen svenskundervisning för invandrare benämnas utbildning i svenska för invandrare.

5 § Utbetald sfi-bonus ska inte beaktas vid tillämpning av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller *lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare*.

Ändringen införs med anledning av att lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare träder i kraft först den 1 december 2010 i de delar som här är aktuella. Lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar upphör samtidigt att gälla. Sfi-bonus ska inte påverka de ersättningar som kan utgå med stöd av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Äldre föreskrifter ska dock gälla för introduktionsersättning enligt lagen om

introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar. Prop. 2009/10:188
Förslaget behandlas i avsnitt 4.7.

Sammanfattning av departementspromemorian Sfi-bonus – stimulans för nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska (Ds 2008:19)

Prop. 2009/10:188
Bilaga 1

I denna promemoria behandlas frågor som rör införande av incitament i form av en prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare (sfi), en s.k. sfi-bonus, för att fler invandrare snabbare ska påbörja och slutföra sina studier i svenska språket och därmed påskynda etableringen i Sverige.

I 2007 års ekonomiska vårproposition (prop. 2006/07:100) aviserade regeringen att man skulle undersöka möjligheterna att införa en stimulansersättning för nyanlända invandrare som når godkänt resultat i sfi eller finner ett arbete inom viss tid efter att de har beviljats uppehållstillstånd.

För många invandrare tar studierna i svenska alltför lång tid eller avbryts i förtid. Elever påbörjar sina studier men avslutar dem inte. En del invandrare utnyttjar aldrig sfi för att lära sig svenska. I promemorian föreslås att det ska införas en prestationsbaserad ersättning för att stimulera fler nyanlända invandrare att börja studera svenska, göra större ansträngningar för att snabbt lära sig språket och därigenom förbättra sina möjligheter att få ett arbete.

En sfi-bonus ska lämnas till flyktingar och skyddsbehövande m.fl., deras anhöriga samt andra personer som har beviljats uppehållstillstånd av anknytningskäl under förutsättning att vissa villkor har uppfyllts. Stimulansersättningen ska lämnas till den som inom tolv månader från erbjuden sfi-start och inom högst femton månader från första folkbokföring i en kommun har uppnått minst betyget Godkänt på kurserna 1B, 2C eller 3D i sfi. Dessa tidsgränser som villkor för bonus ska kunna förlängas med högst sex månader vid uppehåll i studierna på grund av styrkt sjukdom eller vård av eget barn under en sammanhängande tid av minst en månad.

Full bonus om 12 000 kronor betalas till dem som får Godkänt på kurs D, studieväg 3. På lägre kurser utbetalas del av bonus. Bonusbeloppet ska vara detsamma i hela landet. Det ska vara skattefritt och inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd eller introduktionsersättning.

Kommunerna ska besluta om och betala ut sfi-bonus. De ska också informera nyanlända invandrare om förutsättningar och villkor för att få sfi-bonus. Enligt förslaget ska den enskilde ansöka om bonus hos kommunen som i sin tur bedömer om en person är berättigad till bonus och betalar ut den.

Kommunerna föreslås få ersättning för sfi-bonus och administrationskostnader från Statens skolverk. Vidare ska en informationsdatabas inrättas hos Skolverket för att stödja kommunernas administration och förhindra att sfi-bonus utbetalas felaktigt.

Stimulansersättning för att få fler att delta i en utbildning och snabbare uppnå önskvärda resultat har inte tidigare förekommit i Sverige. Det är därför mycket angeläget med noggrann uppföljning och utvärdering av reformen. Särskilda medel bör avsättas för detta ändamål.

Statens kostnader för reformen beräknas till cirka 270 miljoner kronor för perioden 2009–2011.

Förslag till lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare (sfi-bonus) lämnas till vissa nyanlända invandrare som enligt uppgift i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet för första gången folkbokfördes i en kommun den 1 oktober 2008 eller senare.

2 § Sfi-bonus lämnas till den som har fyllt 18 men inte 65 år och som har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 2, 3, 3 a, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser och som uppfyller villkoret enligt 3 § denna lag.

3 § Rätt till sfi-bonus har den som inom den tidsperiod som anges i 4 § har deltagit i och uppnått minst betyget Godkänt I svenskundervisning för invandrare enligt något eller några av följande alternativ:

- kurs B på studieväg 1,
- kurs C på studieväg 2, eller
- kurs D på studieväg 3.

4 § För rätt till sfi-bonus enligt 3 § måste minst betyget Godkänt ha uppnåtts inom tolv månader från det att erbjuden utbildning startade, dock senast inom femton månader från den dag personen enligt uppgift i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet för första gången folkbokfördes i en kommun.

Vid tillämpning av första stycket ska avräknas den tid som personen varit förhindrad att delta i svenskundervisning för invandrare på grund av styrkt sjukdom eller vård av eget barn som inte fyllt två år eller, om barnet är adopterat, i två år efter barnets ankomst till familjen, under en sammanhängande tid av minst en månad. Sammanlagt kan högst sex månader avräknas.

5 § Rätt till sfi-bonus har även den som, utan att ha deltagit i undervisningen, inom femton månader från den dag personen enligt uppgift i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet för första gången folkbokfördes i en kommun har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs D på studieväg 3.

6 § Sfi-bonus lämnas med

1. hälften av beloppet för personer som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs B på studieväg 1,

2. två tredjedelar av beloppet för personer som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs C på studieväg 2, och

3. ett helt belopp för personer som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs D på studieväg 3.

Sfi-bonus lämnas med högst ett helt belopp. För personer som har rätt till sfi-bonus enligt första stycket 2 eller 3 ska redan intjänad sfi-bonus enligt första stycket 1 och 2 avräknas från beloppet som utgår.

7 § Erhållen sfi-bonus ska inte beaktas vid tillämpning av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) samt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

8 § Ansökan om sfi-bonus görs skriftligen hos den kommun där sökanden är folkbokförd. Ansökan ska ha inkommit till kommunen inom tre månader från den dag då rätt till sfi-bonus enligt 4 eller 5 §§ uppkom.

9 § Kommunen beslutar om och betalar ut sfi-bonus enligt denna lag. Kommunen ska på lämpligt sätt informera om möjligheten att få sfi-bonus.

10 § Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att sfi-bonus lämnats obehörigen eller med för högt belopp, ska kommunen återkräva vad som har betalats ut för mycket.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket tagit emot sfi-bonus obehörigen eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, ska kommunen återkräva vad som har betalats ut för mycket. Om det finns synnerliga skäl får kommunen efterge återkravet helt eller delvis.

11 § Kommunen ska lämna uppgifter om de personer som har beviljats sfi-bonus till de myndigheter som regeringen bestämmer. Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela ytterligare föreskrifter om kommunens uppgiftsskyldighet.

12 § Beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

13 § Regeringen får meddela föreskrifter om sfi-bonusens storlek.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

5 §²

Sekretess gäller hos Riksbanken i ärenden enligt lagstiftningen om valutareglering och betalningar till och från utlandet för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men.

Sekretess gäller i ärende om studiestöd och i ärende hos Centrala Studiestödsnämnden om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlännningar för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Såvitt gäller annat än studiestöd under sjukdom gäller sekretessen dock inte beslut i ärendet.

Sekretess gäller i ärende om studiestöd och i ärende hos Centrala Studiestödsnämnden om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlännningar för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs.

Motsvarande gäller även i ärende om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare (sfi-bonus). Såvitt gäller annat än studiestöd under sjukdom gäller sekretessen enligt detta stycke dock inte beslut i ärendet.

Sekretess gäller, i annat fall än som avses i andra stycket och 8 kap. 6–8 §§, i ärende om utlåning av allmänna medel för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte ansökan eller beslut i ärendet.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2006:1450.

Härigenom föreskrivs att 11 kap.34 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

Stu­diestöd

Stu­diestöd m.m.

34 §¹

Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. utbildningsbidrag för doktorander, och
2. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Stu­diestöd enligt stu­diestödsla­gen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd för
– kortare studier om funktionshinder,
– kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och
– studier inom vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, eller
2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

Prestationsbaserad stimulans­ersättning enligt lagen (2008:xxx) om prestationsbaserad stimulans­ersättning inom svenskundervisning för invandrare ska inte tas upp.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

¹ Senaste lydelse 2007:1342.

Förteckning över remissinstanser Ds 2008:19

Riksdagens ombudsmän, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Uppsala län, Justitiekanslern, Migrationsverket, Datainspektionen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Statskontoret, Verket för förvaltningsutveckling, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Statens skolverk, Myndigheten för skolutveckling, Centrum för tvåspråkighetsforskning vid Stockholms universitet, Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk vid Lärarhögskolan i Stockholm, Centrala Studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, Huddinge kommun, Lidingö kommun, Stockholms kommun, Södertälje kommun, Eskilstuna kommun, Norrköpings kommun, Gislaveds kommun, Växjö kommun, Landskrona kommun, Malmö kommun, Varbergs kommun, Trollhättans kommun, Kristinehamns kommun, Örebro kommun, Hallstahammars kommun, Avesta kommun, Sandvikens kommun, Kramfors kommun, Dorotea kommun, Lycksele kommun, Umeå kommun, Haparanda kommun, Jokkmokks kommun, Sveriges Kommuner och Landsting, Lärarförbundet, Lärarnas riksförbund, Sveriges skolledarförbund, Journalistförbundet, Samarbetsorganet för etniska organisationer i Sverige, Kurdiska riksförbundet i Sverige, Irakiska riksförbundet i Sverige, Somaliska riksförbundet i Sverige, Internationella kvinnoförbundet, Svensk flyktinghjälp och SWERA.

Förslag till lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare

Härigenom föreskrivs följande.

Målgrupp

1 § Prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare (sfi-bonus) lämnas till nyanlända invandrare som

1. har fyllt 18 men inte 65 år,
2. har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1, 2, 3, 3 a, 4 eller 6 §, 12 kap. 18 §, 21 kap. eller 22 kap. utlänningslagen (2005:716), och
3. uppfyller villkoren enligt 2 och 3 §§.

Med svenskundervisning för invandrare avses i denna lag även en motsvarande utbildning enligt 13 kap. skollagen (1985:1100).

Villkor m.m.

2 § Sfi-bonus lämnas till nyanlända som inom den tidsperiod som anges i 3 § har deltagit i svenskundervisning för invandrare och uppnått minst betyget Godkänt enligt följande alternativ:

- kurs B på studieväg 1,
- kurs C på studieväg 2, eller
- kurs D på studieväg 3.

3 § För att sfi-bonus ska lämnas måste minst betyget Godkänt ha uppnåtts inom tolv månader från det att den erbjudna utbildningen startade, dock senast inom femton månader från den dag den nyanlände enligt uppgift i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet för första gången folkbokfördes i en kommun.

4 § Sfi-bonus lämnas med

1. en halv bonus för dem som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs B på studieväg 1,
2. två tredjedels bonus för dem som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs C på studieväg 2, och
3. en hel bonus för dem som har uppnått minst betyget Godkänt i svenskundervisning för invandrare på kurs D på studieväg 3.

Sfi-bonus lämnas med sammanlagt högst en hel bonus. För nyanlända som får sfi-bonus enligt första stycket ska redan utbetald sfi-bonus räknas av.

5 § Utbetald sfi-bonus ska inte beaktas vid tillämpning av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlännningar.

6 § Kommunen ska informera de nyanlända som omfattas av lagen om förutsättningar och villkor för att få sfi-bonus.

Ansökan och beslut

7 § Ansökan om sfi-bonus görs skriftligen av den nyanlände hos den kommun där han eller hon är folkbokförd. Ansökan ska ha kommit in till kommunen inom tre månader från den dag då den nyanlände uppnådde minst betyget Godkänt enligt något av alternativen i 2 §.

8 § Kommunen beslutar om och betalar ut sfi-bonus.

Återbetalningsskyldighet och återkrav

9 § Mottagaren av sfi-bonus är återbetalningsskyldig om bonusen betalats ut felaktigt eller med för högt belopp.

Om den felaktiga utbetalningen inte har orsakats av mottagaren, är denne återbetalningsskyldig endast om han eller hon insett eller skäligen borde ha insett att utbetalningen var felaktig.

10 § Om mottagaren av sfi-bonus är återbetalningsskyldig enligt 9 §, ska kommunen besluta att återkräva det felaktigt utbetalade beloppet.

Om det finns synnerliga skäl, får återkravet helt eller delvis efterges.

Uppgiftsskyldighet

11 § Kommunen ska lämna uppgifter om de nyanlända som har ansökt om sfi-bonus till en eller flera myndigheter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om kommunens uppgiftsskyldighet.

Överklagande

12 § Beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Bemyndigande

13 § Regeringen får meddela föreskrifter om sfi-bonusens storlek.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

2. De nya bestämmelserna ska tillämpas på nyanlända som, enligt uppgift i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, för första gången folkbokfördes i en kommun den 1 juli 2010 eller senare.

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare ska ha följande lydelse.

Föreslagen lydelse enligt denna proposition *Föreslagen lydelse*

5 §

Utbetald sfi-bonus ska inte beaktas vid tillämpning av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

Utbetald sfi-bonus ska inte beaktas vid tillämpning av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (2010:000) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

1. Denna lag träder i kraft den 1 december 2010.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för introduktionsersättning enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 34 § samt rubriken närmast före 11 kap. 34 § inkomstskattelagen (1999:1229)⁷ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

Studiestöd

Studiestöd m.m.

34 §

Följande ersättningar i samband med studier ska tas upp:

1. utbildningsbidrag för doktorander, och
2. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) ska inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Specialpedagogiska skolmyndigheten för
 - kortare studier om funktionshinder,
 - kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och
 - studier inom vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, eller
2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

Prestationsbaserad stimulansersättning enligt lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare ska inte tas upp.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010 och tillämpas första gången vid 2011 års taxering.

⁷ Lagen omtryckt 2008:803.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2010-03-12

Närvarande: F.d. justitierådet Bo Svensson, f.d. regeringsrådet Kjerstin Nordborg och justitierådet Ann-Christine Lindeblad.

Nationell sfi-bonus

Enligt en lagrådsremiss den 25 februari 2010 (Integrations- och jämställdhetsdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare,
2. lag om ändring i lagen (2010:000) om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare,
3. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättsakkunniga Maria Fjellman Lundqvist.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare

I lagrådsremissen föreslås en ny lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare. Lagen syftar till att få fler nyanlända invandrare att snabbare lära sig svenska och därmed förbättra sina möjligheter att få ett arbete.

Lagrådet noterar att en försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare pågår i 13 kommuner sedan oktober 2009, men att regeringen inte ansett sig kunna avvakta erfarenheterna av detta försök utan vill låta systemet med sådan stimulansersättning gälla i hela landet så snart som möjligt.

9 §

I första stycket föreskrivs att mottagaren av sfi-bonus ska vara återbetalningsskyldig om bonusen betalats ut felaktigt eller med för högt belopp. Orden ”betalats ut felaktigt” för tankarna till att beloppet betalats med felaktigt betalningsmedel eller till fel adressat. Det är emellertid tydligt att avsikten är att föreskriva återbetalningsskyldighet om bonusen betalats ut till sökanden på felaktig grund eller med för högt belopp eller till någon annan än sökanden. Andra stycket bör justeras så att det framgår att återbetalningsskyldighet inträder inte bara för sökanden utan också för en annan mottagare än sökanden, om bonusen betalats ut på felaktig grund eller med för högt belopp.

På grund av det anförda föreslår Lagrådet att paragrafen får följande lydelse:

Prop. 2009/10:188
Bilaga 5

Mottagaren av sfi-bonus är återbetalningsskyldig om bonusen betalats ut på felaktig grund eller med för högt belopp.

Om ett fel som avses i första stycket inte har orsakats av mottagaren, är denne återbetalningsskyldig endast om han eller hon insett eller skäligen borde ha insett felet.

10 §

Första stycket innebär att om mottagaren av sfi-bonus är återbetalningsskyldig enligt 9 §, ska kommunen återkräva det felaktigt utbetalade beloppet.

I andra stycket anges att återkravet helt eller delvis får efterges, om det finns synnerliga skäl. Motsvarande bestämmelse återfinns på bl.a. socialförsäkringsområdet, men där är förutsättningarna för eftergift i regel kopplade till att det föreligger särskilda skäl. I den allmänna motiveringen till den nu aktuella paragrafen sägs i huvudsak att möjligheten att efterge återkravet ska tillämpas restriktivt och att hänsyn ska tas till betalningsmottagarens personliga och ekonomiska förhållanden. Anledningen till varför uttrycket synnerliga skäl har valts i det här sammanhanget framgår inte klart. Det bör därför utvecklas ytterligare i den fortsatta beredningen.

11 §

Enligt paragrafen ska kommunen lämna uppgifter om de nyanlända som har ansökt om sfi-bonus till *en eller flera myndigheter* (Lagrådets kursivering). Att uppgiftsskyldigheten skulle kunna fullgöras genom uppgiftslämnande till vilken myndighet som helst kan inte vara avsett. Lagrådet föreslår att orden ”en eller flera” byts mot ”berörda”.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar övriga lagförslag utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 mars 2010

Närvarande: Statsrådet Olofsson, ordförande, och statsråden Odell, Bildt, Ask, Husmark Pehrsson, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Björklund, Carlsson, Littorin, Borg, Sabuni, Billström, Adelsohn Liljeroth, Björling, Krantz, Ohlsson

Föredragande: statsrådet Sabuni

Regeringen beslutar proposition 2009/10:188 Nationell sfi-bonus

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om prestationsbaserad stimulansersättning inom svenskundervisning för invandrare	13 §	
